

VÄÄRIKATE ÜHENDUS ELURATAS TÄHISTAS 60. JUUBELIT

Egon Ilisson

27. oktoobril 1959. aastal pandi alus Tõrva pensionäride koondisele, mis oli eelkäijaks tänapäevasele Tõrva väarikate ühendusele Eluratas.

Aegade jooksul on pensionäre ühendav organisatsioon olnud rohkem või vähem tegusam, aga kindlasti võib tõdeda rõõmsalt, et hetkel on käes ühed tegusaimatest aegadest. Varsti on legendaarsel seltsil juba aastaid endalgi nii palju, et võiks pensioniikka jõuda, aga tundub, et toimetamistuhin aina kasvab.

Juba aegade algusest pandi hooga minema ja esimese esimehe Johan Murumetsa juhtimisel tegutseti aastani 1975, kui asus esimeheks Herbert Palumets. Toona käidi koosviibimistel ja ekskursioonidel, tähistati sünnipäevi ning osaleti ka heakorratöödel. Palumets sai olla vaid aastakese eesotsas ja siis võttis esimehekohused enda õlule Boris Kajandi ja seda aastani 1985. Nende aastate jooksul alustasid tegevust paljud rahvakultuurikollektiivid, nagu näiteks pensionäride naisansambel Õhne ja Tõrva külakapell. Tõrva külakapelli mõtte algatajaks oli erksa vaimu ja mitmekülsete huvidega löötpillimängija Paul Kaidre, aastast 1980 hakati mängima "Jaurami" nime all. Tantsu keerutati Erna Antoni ja Linda Säksi eestvõttel kollektiivis, mida tunneme tänaseni nime all Eideratas, lauldi ansambli Meenutus ridades. Viimaseks koondise nime all tegutsenud ühenduse juhiks oli Arnold Karu, kes nägi ära ka kauaoodatud võimuvahetuse Eestis.

Usinad kooskäijad

Aastatel 1993-1998 oli aga Tõrvas suisa kaks organisatsiooni väarikatele, kuna koondisega paralleelselt tegutses ka klubi Tõrvalill. Siis aga kaks ühendust liideti ja saigi loodud praegusel kujul meile tuttav Elura-

Ees vasakult: Lea Kõrv, Luule Soro ja Maia Valtin.

Tagareas vasakult: Aino Taul, juhatuse esinaine Tiiu Vips ja Mare Saarmann.

tas. Juhatuse esimeheks on olnud väarikatel kahel korral Luule Soro, talle järgnes Kaie Tähe ja viimastel aastatel hoiab lippu kõrgel Tiiu Vips.

Vipsi sõnul ongi väarikatel olnud juhid, kes panustanud kõvasti aega ja ideid ühingu tegevusse ning iga uus juht peab kõvasti pingutama, et suuta eelkäija kõrget taset hoida. Selle tulemina on Tõrvas üks aktiivsemalt tegutsevamaid ja kooskäivamaid pensionäride ühendusi Eestis. Suuremad üritused toovad kokku saali täie rahvast ja kui arvestada, et

Hummulis, Helmes ja Põdralas on veel oma väarikate ühendused, siis võib rõõmustavalt tõdeda, et Tõrva vallas on pensioniikka jõudnutel vähemalt sama palju tegevust kui noortel.

Ka Tiiu Vips tunnistab, et üritused toovad kokku palju huvilisi. "Kokku on meil liikmeid üle 100 ja kevadpidu, sügispidu ja jõulupidu toovad kokku olulise osa liikmetest," on esinaine rahul, et üritustele lisareklaami vaja teha pole. Lisaks suurematele pidudele käiakse koos

korra kuus, kui Tõrva kultuurimaja saalis on samuti päevad täis tegevusi. Tihti peale on nendel koosviibimistel käinud ka väarikatega kohtumas vallavanem, asevallavanem, sotsiaalosakonna juhataja või mõni teine oluline omavalitsuse esindaja. Uute liikmete värbamise eest hoolitsevad ka volinikud, kes suureks abiks juhatusele. Samas ei öelda kunagi ära ka noorematele huvilistele, kui nood soovivad koos väarikatega külastada teatrietendusi või käia ekskursioonidel ja reisimas.

Head koostööpartnerid

Tiiu Vipsi sõnul on aastate jooksul koos käidud läbi nii palju erinevaid paiku ning korraldatud niivõrd palju üritusi, et see on juba natukene tekitanud ootamatu mure – nimelt on keeruline leida esinejaid, kes pole veel pidudel üles astunud või lähikonnas sihtkohti, kuhu ekskursioonibuss neid viinud poleks. "Eks üritame ikka loomulikult pakkuda osalejatele vaheldust ja uusi huvitavaid kohti ning tegevusi," räägib Vips, et kohalikud kollektiivid on küll kõik vähemalt korra nende pidudel üles astunud.

Aga ega üritused ja peod ei saa ka ilma toetajateta täielikult õnnestuda. Kuigi liikmemaks ja ka osalustasud aitavad kulusid katta, siis oma öla on pannud alla ka head toetajad. Nii toobki Vips välja selle, et kohaliku omavalituse ja ka Omavalitsuste Liiduga on alati hästi läbi saadud. Eesti Kultuurkapitali Valgamaa ekspertgrupp on samuti toetanud oma osaga. Alahinnata ei saa ka lihtsalt toredaid abimehi, näiteks Tõrva Avatud Noortekeskuse Tõrva valla Noortevolikogu või kultuurimaja näol. Kohalikest ettevõtetest ulatavad abikäe alati Keskväljaku Lillesalong ja bistroo Väike-Tõnisson.

Oma 60 eluaastaga on pensionäride ühendus Tõrvas järjepidevamaid ühinguid. Olles koos väarikatega ka nende juubelipidu Tõrva Avatud Noortekeskuses nautinud, pean tunnistama, et sellist elujõudu ja energeetilist kooslust annab otsida.

Egon Ilisson

MOBIIL – KAS AINULT VAENLANE?

Viimastel aastatel on üha rohkem ja rohkem hakanud avalduma nutisõltuvuse pahupool. Sellega seoses on halenaljakaid juhtumeid, kus inimesed kukuvad ettevaatamatusest tiiki või kõnnivad vastu posti, aga samas on ka mitmeid traagilisi juhtumeid, kus selle tõttu on põhjustatud ohvriterohkeid avariisid.

Kindel on see, et telefonid on meil näppude vahel kindlasti koos mobiilse interneti laiema levikuga oluliselt rohkem. Kui ehk mõned ajad tagasi oli see teismeliste probleem, siis üha enam on nüüdseks näha taolist trendi ka täiskasvanute seas. Kes lükkab lapsevankrit telefoni sõrmitsedes, kes kerib entusiastlikult ekraanil midagi lõunasöögilauas. Neid kohti ja olukordi, kus inimesed oma telefonis midagi uurivad, on kõikvõimalikke ja kahjuks on valdav osa inimestest ühel meelel – see on kohutavalt halb harjumus. Nõus on ka need, kes ise seda teevad.

Tuleb tunnistada, et ka mina kasutan tänaval liikudes mobiiltelefoni küllalt palju – kohati liiga palju. Samas ei unusta ma ennast kunagi liiga kauaks ekraani vaatama, kui pean ületama sõiduteed või rahvarohkemates kohtades, kus see võib liiklust takistada. Ometi ei saa ma kahjuks öelda, et märkaksin kõike enda ümber toimuvat.

Aga kas see ongi inimeste igavuse-uudishimu-harjumuse kombinatsioon, mis meid selles ekraanis justkui naelutatuna hoiab? Eks on kindlasti ka neid, kes vahivad telefonist päevad läbi üksteise fotosid või mängivad mingeid mängu. Enda puhul ma saan öelda, et arvestatava osa sellest “mobiilist istumisest” (nagu halvustavalt öeldakse) moodustab tegelikult tegevus, mis aitab mul säästa aega või valmistada ette mingeid muid tegevusi.

Vähe sellest, et telefoni teel ja interneti kaasabil on võimalust sekundiga grupivestluste kaudu leppida kokku koosviibimisi või muid logistilisi plaane teha. Telefoni abil saan ma teinekord päevatööst tehtud julge neljandiku ja seda näiteks kusagile teel olles – olgu selleks siis võistlused, kellegagi kohtumisele minek või lihtsalt metsa või randa jalutades.

Käesoleva ajalehe fookusloo nõusoleku ja tehnilised nüansid sain kirjanikuga kokku lepitud linnast KEKi võrkpallitreningu jalutades. Enamike ajalehtede puhul saadan mitmeid reklaame ja plakateid kujundajale läbi telefoni paralleelselt näiteks aiatöid tehes. Lepin kokku trükitaht-aegu, levitamist, allkirjastan kinnituskirjasid, arutan küljendajaga lugude asetust ja palju muud – seda kõike läbi telefoni. Jah, ma tunnistatan, et telefonis vuristades annab see vastu jalutavatele koolilastele halba eeskujuga, aga samas mobiilne internet teinekord üldse võimaldabki mul leida see aeg randa või discgolfi mängima minna. Kas siis kodus arvuti taga istumine ja kirjade kirjutamine on kiiduväärsem tegevus, kui teha seda vabas looduses ja ehk korraks ka ennast vette kastes?

Jah, tihtipeale on endalgi päris kummaline tunne kusagile jalutades või metsas istudes trükkida ametlikke kirju või kellegagi operatiivinfot jagada. Endal peas kummitamas mõte “mulle ju ei meeldi, kui inimesed telefonis passivad”, aga seejuures tunnistades endale, et olen ise täpselt samasugune. Ja ma ei mõista hukka ka teisi ega välista, et seesama lapsega pargis olev isa ehk saabki pargis olla ainult tänu sellele, kuna saab oma töösaju ajada läbi mobiiltelefoni ega pea kontoriruumis või kodus olema.

Lihtsalt... armastage!

TERVISEMURE KORRAL ALUSTA PEREÕEST

Terviseprobleemi ilmnemisel pöördume esmajärjekorras ikka perearstikeskusesse. Mõnikord aga ei pääse patsient kohe arsti juurde, vaid ta võtab vastu hoopis pereõde. Õde aitab patsiendi kiiretele küsimustele vastused saada ning võimaldab arstil pühendada rohkem aega keerulisemate juhtumite lahendamisele. Mis täpselt on pereõde roll täna ja milliste murede korral tema poole pöörduda?

Pereõde on kõrgharidusega spetsialist, kes nõustab patsiente tervislike eluviiside ja haiguste ennetamise osas, omab ülevaadet sõeluuringutest ja vaktsineerib. Koostöös ravi määrava perearstiga toetab õde nii ägedaid kui ka kroonilisi haigusi põdevaid inimesi nende raviteekonnal. „Hästi toimivad need perearstikeskused, kus õed ja arstid on oma rollid selgeks rääkinud ning töötavad tulemuslikult nii eraldi kui koostöös,“ ütles Kiili perearstikeskuse õde Gaidi Alt.

Pereõdede ülesandeks on teha vaktsiinistuste, võtta verd, kuulata südant ja kopse ning mõõta vererõhku, uuendada retsepte, siduda haavu, nõustada patsiente haiguste ennetamise, tervisliku eluviisi ning toitumise osas. Vastava väljaõppega õde aitab ka alkoholiprobleemide ja suitsetamisest loobumisega. Ülesandeid võib väljaõpet pakkudes õdedele juurdegi anda.

Pereõdesid tasub usaldada

Paljude perearstikeskuste töökorraldus tagabki patsiendi esmase kohtumise just pereõdega.

Helistades või sisenedes perearstikeskusesse, on õde see, kes patsienti

tervitab, kuulab patsiendi pöördumise põhjuse ära ning hindab, kes tulenevalt tervise seisundist või pöördumise põhjustest on õige tervishoiutöötaja patsiendiga tegelema. Paljudel juhtudel ei ole tervise mure suur ja patsient ei peagi arsti juurde minema, sest pereõde hindab inimese tervise seisundi ja annab talle nõu ning vajadusel kutsub enda vastuvõtule tagasi. Kui tervise mure ületab õe pädevuse piire, suunatakse patsient edasi perearsti vastuvõtule.

Pereõde on kõrgharidusega spetsialist, kes nõustab patsiente tervislike eluviiside ja haiguste ennetamise osas.

Pereõde roll sõltub palju ka konkreetse tervisekeskuse töökorraldusest. „Mõnes kohas täidab õde suuresti assistendi rolli, kuid kui arsti töökoormus on suur ja õde on oma pädevust juba tõestanud, saab ta üha rohkem ülesandeid. Meilidele vastamist ja aegade broneerimist tuleb endiselt teha, kuid pereõde viib läbi ka suure osa vajalikest meditsiiniprotseduuridest,“ rääkis pereõde Alt.

Mujal maailmas on üsna tavaline, et iga murega arsti juurde ei pääsegi, kuid Eestis ei olda õe suurenenud rolliga veel harjunud. „Meie keskus hakkasid patsiendid õdesid oluliselt rohkem usaldama siis, kui perearst oli lapsehoolduspuhkusel ja asendajat ei olnud igal hetkel saada – ega siis keegi abita jäänud, pereõded tegid vajalikud protseduurid ja

nõustamised ise ära. Minu hinnangul näitabki perearstikeskuse töö kvaliteeti see, kui kiiresti tõsiste probleemidega inimene abi saab,“ lisas Alt.

Lisaks tähendab nii telefoni kui ka meili teel suhtlemine tegelikult palju enam kui ainult vastuvõtule broneerimist – see hõlmab ka nõustamist ja kogu tegevuse dokumenteerimist. „Näitena võin tuua sellise olukorra, kus telefoni teel võttis ühendust inimene, kes plaanis teha suitsiidi. Rääkisin temaga ligi tundi aega ja jõudsime kokkuleppele, et võime võtta ühendust tema pereliikmetega. Edasi suunasime patsiendi haiglaravile ning ta sai vajaliku abi. Kriisi lahendamisel oli võtmeks usalduslik suhe patsiendiga,“ kommenteeris Alt.

Pereõdede pädevus on täna sellisel tasemel, et osatakse iseseisvalt tegeleda ka kiireloomuliste ja raskemate tervise muredega, kuid seadusest tulenevalt õde ise diagnoosi panna ei tohi, vaid peab sellise patsiendi perearstile edasi suunama. Õdede vastutuse suurendamine aitaks tagada inimeste kiirema pääsu tervishoiusüsteemi.

Ligikaudu 80% haigustest on isepäranevad, nii et just pereõde soovitusel aitavad inimestel enamikku viirushaiguseid kergemalt põdeda. Pereõded on igati pädevad meditsiinistruktuuris erinevaid rolle täitma – nad on läbinud õe õppe, mis kestab 3,5 aastat ja hõlmab nii teoreetilisi kui praktilisi aineid. Lisaks on neil võimalus spetsialiseeruda neljas valdkonnas: terviseõendus, kliiniline õendus, vaimse tervise õendus ja intensiivõendus. Ligikaudu 10% õdedest on täna eriväljaõppega.

KUU PILT:

Villu Kangur, Reeli Reinaus ja Wimberg olid XVI kirjandustuuri Sõnaränd raames külas Riidaja raamatukogus. Foto: Anne Pai

TÕRVA AASTA ISA ON ARTHUR JABLONSKI

Sandra Kõressaar

Täna, 10. novembril, isadepäeval toimus Tõrva kirik-kammersaalis kaunis isadepäevale pühendatud kontsert, kus kuulutati välja teistkordselt Tõrva valla aasta isa ning tunnustati kõiki esitatud nominente.

Tiitli pälvinu valis nomineeritute hulgast välja seitsmeliikmeline komisjon, kes otsustas, et tänavuseks Tõrva valla aasta isa tiitli on välja teeninud Tõrva linnas elav üheksa lapse isa ja 17 lapselapse vanaisa Arthur Jablonski.

Jablonski töötab Ritsu Loghomes OÜ-s puidutislerina ning tema kohta jagub pojal vaid kiidusõnu. "Meie isa on alati rõõmsameelne, enesekindel, aktiivne, tark, hea huumorimeelega, kohusetundlik, musikaalne, töökas, seltsiv, hooliv ja väga positiivne inimene. Me ei näe oma isa mitte kunagi pahas tujus, ta alati naeratab. See rõõmus tuju teeb ka meie endi tuju alati rõõmsaks. Tema elutahe ja elurõõm pole aastatega vähenenud. Ta hoiab väga oma lapselapsi – jookseb nendega, mängib neile kitarril ja koos lauldakse lastelaule. Lastelaste näod lähevad alati särama, kui näevad, et papa tuleb külla," kirjeldas iseloomustuses Arthur Jablonski poeg.

Kokku esitati Tõrva valla aasta isa konkursile kolm kandidaati. Tõrva valla aasta isa kandidaatide seas oli viie lapse isa, seitsme lapselapse vanaisa Kalev Laar, kes töötab AS-s Heelix Grupp autoremondilukksepana ning keda tütar iseloomustab kui abivalmit ja töökat meest, kel jätkub alati aega oma lastelastega müramiseks.

Teiseks kandidaadiks oli Sulev Adamson, kes on samuti isa viiele lapsele ja vanaisa seitsmele lapselapsele. Ta töötab granuleerijana ettevõttes AS Graanul Invest ning

teda on iseloomustanud tütar kui kuldsete kätega meest, kes on väga abivalmis ja heasüdamlik.

Tõrva kirik-kammersaalis toimunud isadepäevale pühendatud kontserdil esines uhkes koosseisus Liivimaa Noorteorkester. Tänu sõnadega ja meenetega tunnustati ka teisi esitatud nominente ning üheskoos tähistati tähtpäeva tordi söömisega.

Aasta isa kandidaadid koos vallajuhtidega.

Arthur Jablonski oma laste ja lastelaste keskel. Fotod: Egon Bogdanov

Traditsiooniline Tõrva valla vapiga hõbelusikas kuulub nüüdsest veel 25 uuele ilmakodanikule. Suur osa neist oli kohal ka pidulikul vastuvõtul Tõrva kultuurimajas.

HÕBELUSIKAD ÜLE ANTUD

Isadepäeval, 10. novembril tervitas Tõrva Vallavalitsus lusikapeoga juunis, juulis, augustis ja septembris sündinud vallakodanikke.

Kutsutud 25 beebist oli kohal 14 koos vanemate ja õdede-vendadega.

Traditsioonidekohaselt kingib Tõrva Vallavalitsus väikestele ilmakodanikele Tõrva valla vapiga hõbelusika.

Hõbelusikas kingitakse lapsele, kelle elukohaks on Eesti rahvastikuregistri märgitud Tõrva vald.

Pered, kes ei saa vastuvõtule tulla, saavad hõbelusika kätte Tõrva Vallavalitsusest (Kevade 1, Tõrva linn/ tel 766 5310).

SÜGISLEHTEDE ÄRAVEDU TÕRVA LINNAS

Tõrva Vallavalitsus korraldab Tõrva linnas tasuta puulehtede äraveo 21. ja 28. novembril.

Sügislehtede tasuta äraveo-
damiseks tuleb kinnistuomanikel registreerida end Tõrva valla kodulehel oleva registreerimisvormi kaudu, kus tuleb märkida nii kinnistu aadress, äraveetavate lehtede kogus (kotti, liitrit) ja äraviimise kuupäev. Võimalus on teatada puulehtede äraviimisest ka telefonile 766 5330.

NB! Iga registreeritud kinnistu juures käiakse üks kord.

Lehed tuleb korjata kottidesse ja tõsta äraveo kuupäevaks piirdeaia taha tänavapoolsesse serva. Enne äraveo päeva tuleb lehekotte hoida oma kinnistul, kuna kotihunnikud tänaval riivavad silma.

Juhul kui kotid sisaldavad peale puulehtede ka muud prahti, kotte ära ei viida.

Kottidesse ei tohi panna oksa, õunu ega muid aiasaadusi ja olmeprügi! Ainult puulehed! Lehekottide maksimumsuurus on 100-150 l, millest suuremaid lehekotte ära ei viida.

Kinnistuomanikel on võimalik aia- ja haljastusjätmeid viia ka oma transpordiga Härma karjääri territooriumil asuvasse Tõrva valla jäätmejaama. Aiajätmete vastuvõtmine on tasuta.

AUTOROMUDELE TULLAKSE TASUTA JÄRELE

Aias, metsatukas, linnatänaval kasutult seisev autoromu ei riku mitte vaid vaatepilti, aga on ohtlik ka keskkonnale. Oma vanale autole saab kinkida uue elu, andes ta sinna, kust tollest tehakse midagi uut. 18. novembrist kuni 2. detsembrini viivad Eesti Autolammutuste Liit ja Kuusakoski AS autoromud üle Eesti tasuta ära.

Lisainfot saab Eesti Autolammutuste Liidu telefonilt 5188213 või Kuusakoski tasuta lühinumbrilt 13660.

Keskkonnaministeerium paneb autoomanikele südamele, et inimesed oma romusõidukiga tegeleksid

SÜGISMATKASARI SAI LÕPETATUD ÜHISMATKAGA

Tõrva Liigub!

Oktoobrikuu viimasel pühapäeval kogunesid liikumisharrastajad Tõrva kultuurimaja juurde, et üheskoos lõpetada sügisene matkasari „Otsi sõnu“.

Matkasari tähistas tänavu kümnenadat toimumishooaega, olles liikumisharrastajate hulgas oodatud oma vahva mängulisusega. Tõrva Tervisaraja 11,1 km pikkusele matkaringle paigutatud kümnes kontrollpunktis ootasid matkalisi sõnad, mis vaheldusid kolmel matkaperioodil ja nii leiti liikumisharrastajate poolt 30 sõna, millega tänavu lahenes ristsõna Tõrva valla järvenimedega.

Wikipedia andmetel on Tõrva vallas 62 järve, kõikide järvede nimed kajastusid tänavuses matkasarjas- osad piltidena kontrollpunktides ja teised ristsõna lahendusküsimustes. Sarja avamatkal jagati lahendust vajavad ristsõnad matkalistele ja teisel ühisel matkal tehti kokkuvõtteid. Matka alustuseks koguneti kultuurimaja vestlusringi – tee ja pirukad maitsesid hästi, lugesime järvede nimed üle ja tutvusime nende kirjelduste ning nimede erinevate kirjapiltidega.

Kui suuremate ja tuntumate järvede asukohad olid paljudele teada, siis saime ka teiste asukohtadest rohkem aimu. Päril huvitavaid seiku ja meenutusi oli matkalistel järvedega seoses endilgi.

Kõigile matkalistele, kes saatsid tagasi täidetud ristsõna, jagasime meeneks Tõrva Liigub! logoga sammulugejad. Nii saavad liikumisharrastajad silma peal hoida oma igapäevase 10 000 sammu kogumisel. Täname siinkohal ürituse toetajaid Tõrva Vallavalitsust ja Eesti Kultuurkapitali Valgamaa ekspertgrupp.

Kuigi pühapäeval puhus tugev tuul ja sadas hooti ka vihma, mindi ühiselt peale vestlusringi matkama. Koos suunduti ringile, millega tehti tiir ümber Riiska järve. Väikesel puhkepausil rääkisime lähemalt ka selle järve olulistest andmetest. Üllatuseks oli nii mõnelegi Riiska järve sügavus - 12,5 meetrit. Eks paljud on järve toitvatest allikatest teadlikud, kui suvel ujudes vesi mõnes kohas ootamatult jahe tundub.

Suur tänu kõigile neile, kes ei peljandud sügise eripalgelist ilma, tuult ja

Vasakult õpetaja Bert Langeler, Robin Pähklamäe, Kristjan Mölder, kontsertmeister Jana Vagula, õpetaja Anton Kogan. Foto Thea Leitmaa.

ning annaksid selle õigesse kohta käitlemiseks.

Kindlasti ei tohi autoromu omaalgatuslikult lammutada või anda seda üle n-õ suvalisele inimesele. Autoromu, millelt ei ole eemaldatud ohtlikke osi, liigitatakse ohtlike jäätmete hulka. Maha kallatud või põletatud mootoriõli võib põhjustada ohtu nii keskkonnale kui tervisele. Umbes 6 kuni 12 liitrit vedelikke (v.a. kütus) eemaldatakse autoromust selle käitlemise ajal. Lisaks põhjustavad pliikude mittenoüetele vastav käitlemine ning plastiku põletamine tõsist muret.

MTÜ Autolammutuste Liit pöörab omalt poolt tähelepanu veel sellele, et romud hõivavad ära paljud parkimiskohad, mistõttu jääb näiteks lumekoristus poolikuks või ei saa inimesed oma kasutuses olevaid autosid parkida.

Veel paneb liit südamele, et paha tihti autode kinkimisel/müümisel hangeldajatele, kes lubavad registris asjad korda ajada, jääb tegelikkuses sõiduk ikkagi endise omaniku nimele. Sellisel juhul vastutab too ka kõikisugu trahvide ja muu sellise eest.

Eelmisel aastal viidi romukampaania ajal ära umbes 250 autoromu.

Selline nägi välja õigesti lahendatud ristsõna.

vihma ning osalesid matkal. Meil oli väga lõbus ning otsus ka järgmisel aastal sarnase matkasarjaga jätkata sai tugeva aplausiga kinnitatud.

Hea matkasarjas osalenu, kes ei saanud ühismatkale tulla, aga saatis ristsõna vastuse - matkasarja meene

saab kätte kultuurimajast spordi ja rahvatervise spetsialisti käest.

Tõrva Tervisarajad ootavad iga päev liikumisharrastajaid liikuma, leidke aega ja võtke ka sõbrad ning pereliikmed kaasa!

TÕRVA MUUSIKAKOOLI ÕPILASED OLID EDUKAD D.O. WIRKHAUSI NIM KONKURSIL

Thea Leitmaa

Tõrva muusikakooli direktor

Oktoobrikuus toimus Tartu Valla Muusikakoolis David Otto Wirkhausile pühendatud Noorte puhkpilli- ja löökpillimängijate konkurss Lõuna- Eesti regiooni muusikakoolide õpilastele.

Konkurss on kutsutud ellu eesmärgiga populariseerida puhkpillimuusikat, propageerida noorte seas puhkpillimängu ja muusikaharidust.

Konkursi elukutselistest muusikutest ja instrumendiõpetajatest koosnev žürii hindas esineja muusikalisi oskusi ja lavakultuuri.

Tõrva muusikakoolist osales konkursil kaks õpilast. Mõlemad poisid olid edukad ja naasid koju auhinnalise kohaga.

Kristjan Mölder (trompet) II koht (õpetajad Bert Langeler ja Anton Kogan, kontsertmeister Jana Vagula).

Robin Pähklamäe (saksofon) III koht (õpetaja Anton Kogan, kontsertmeister Jana Vagula).

Õnnitleme ja soovime jätkuvalt indu harjutamiseks ning edu edaspidiseks!

60 AASTAT ELURATAST

27. oktoobril täitus Tõrva pensionäride seltsil Eluratas 60. juubel. Need pikad aastad on pakkunud koosviibimisrõõmu, ekskursioone, sünnipäevapidusid ja eripalgelisi ühistegevusi tuhandetele tegusatele pensionäridele Tõrva vallas. Siin väike retrospektiiv põnevatele aastatele.

Hetkel juhib Eluratast särav Tiiu Vips.

Meenutusi 50. juubeli tähistamisest.

Maakondlikud peod toovad kokku sadu inimesi.

Pillimäng, tants ja näitemäng on olnud alati väarikate ürituste lahutamatuks osaks. Fotod: Erakogu

Ludmilla Meltsa tervitus 30. juubeli puhul.

Jõuluvana on kohal igal aastal.

Tänavune juubelikingitus.

Ekspursioonid on viinud paljudesse kaunitesse paikadesse.

Tihtigi võetakse ka ette pikki bussireise.

Külastatud on muuhulgas ka Riigikogu.

INGLIPUUL OOTAB TÄITMIST 20 TÕRVA VALLA LAPSE JÕULUSOOV

Taaskord on lähenemas aeg, mil laste südamed põksuvad üha tugevamini saabuvate pühade ja jõuluvana kingikoti ootuses. Kuid meie hulgas on ka neid lapsi, kel ühel või teisel põhjusel soovitud kink võib unistuseks jääda. Just nende laste silmadesse rõõmu toomiseks on Maxima ja Eesti Lasterikaste Perede Liit kogunud üle Eesti kokku 1905 lapse kingisoovid, mille täitmisel saab kaasa lüüa igäiks – neist 20 meie kodukohas.

Koostöös Tõrva vallavalitsuse ning sotsiaaltöötajate Grete Kangro ja Kaie Lompi abiga kogusime kokku nende laste soovid, kelle peredele oleks väga suureks abiks, kui jõulurõõmu aitavad tuua hoolivad tõrvalased ja ümbruskonna elanikud. Selleks on Tõrva kauplusesse 11. novembrist kuni 8. detsembrini püstitatud Inglipuu valla laste jõuluunistustega.

Igal Inglipuu sedelil on kirjas lapse nimi, tema vanus ja kingisoov. Inglipuu patrooni Gerli Padari sõnul on mitmed jõulusoovid sageli

Tõrva Maximas asuv Inglipuu aitab täita kohalike laste jõulusoove. Foto: Margo Metsoja

hästi praktilised, näiteks joonistamiskomplekt, sportimistarbed või hooajalised riided. „Enim soovisid Tõrva kandi lapsed just erinevaid

mänguasju,“ kirjeldas Padar.

Tänavuse, järjekorras juba 11. Inglipuu heategevusliku kampaania teeb eriliseks veel see, et kõrvuti

kohalike omavalitsuste abiga välja selgitatud kingisoovidega on partneriks ka Eesti Lasterikaste Perede Liit. Seeläbi lisandub kingisaajate hulka

kokku 500 suurest perest pärit last, kes kõik samuti omale ingli saavad.

„Meie eesmärk on, et juba jõuludeks on Eestis heade inimeste abil kokku pea 2000 last, kelle rõõmsad silmad ja nobedad näpud õhinaga Ingli teatud kingitusi avada saavad,“ lausus Gerli Padar.

Kõiki südamlikke Eesti inimesi head tegema kutsuva Gerli sõnul saavad nii tõrvalased kui kõik eesti-maalased leida vastavalt oma südamele ja rahakotile sobiv kingisoov, millega muuta ühe lapse jõulud õnnelikumaks ja säravamaks.

Kingikampaanias osalemiseks tuleb valida kaupluses asuvalt Inglipuult lapse jõuluunistus. Ostetud kingituse võib pakkimata kujul jätta poe infoletti või kassasse. Samuti võib Inglipuul olevaid kinke osta ka mujalt. Ja lisaks võib soovitud kingi ka ise valmistada ning tuua see Maxima poodi.

Kõikide Inglipuude asukohad leiab veebilehelt www.maxima.ee/inglipuu.

HINGEMUUSIKA - IGAVIKUPÜHAPÄEV

Muusikute fond PLMF ja Tõrva Kirik-Kammersaal esitlevad

24.11 kell 16.00
Tõrva Kirik-Kammersaal

**Hingemuusika-
Igavikupühapäev**

Kristina Vähi *sopran*
Marko Martin *klaver*
Kavas: Schumann, Wolf, Caccini jt

www.plmf.ee

Novembrikuu toob endaga kaasa ka kirikukalendri ja kirikuaasta lõpu. Kirikuaasta viimasel pühapäeval on mitu nime, võime rääkida igavikupühapäevast, surnute mälestuspäevast või kuningas Kristuse pühast. Tegelikult on kõige puhul tegemist lõpuga, mis on ka kõige algus.

Igavikupühapäev on kirikukalendris igal aastal nädal enne esimest adventi, sel aastal 24. novembril. Tõrva Kirik-Kammersaalis on juba 1997. aastast traditsiooniks saanud,

et sel päeval mälestame omakseid, kes aasta jooksul lahkunud. Kui varasemalt meenutati Tõrva linnast lahkunud, siis nüüd Tõrva valla elanikke, kes on meie hulgast lahkunud 22. novembrist 2018 kuni 24. novembrini 2019.

Mälestusüritusel pakuvad hingekosutust Pille Lille muusikute fondi muusikud. Sopran Kristiina Vähi ja pianist Marko Martin esitavad võrratuid palasid heliloojatelt Schumann, Wolf, Caccini jt. Lisaks

muusikale tuleb hinge kauni luulega puudutama luuletaja Anne Kesküla.

Tule ja tee hingele pai ning meenu-tame üheskoos neid, keda meie seas enam ei ole.

Mälestus püha, Sinust hinge jääb helge ja hea. Meie mõtetes püsib Sa üha, elad edasi meie seas...

KULTUURIKAVA:

- **22. 11. 2019 kell 19.00**
Ala rahvamajas rahvatantsurühm Jandali 30. juubeli tähistamine
- **24.11.2019 kell 13.00**
Ala rahvamajas Valgamaa Pensionäride Ühenduse jõulupidu
- **30.11.2019 kell 12.00**
Ala rahvamajas Ala eakate laulu- ja tantsuringi Hõbetäht 20. juubeli tähistamine
- **01.12.2019 kell 17.00**
Tõrva Keskväljakul I adventi tähistamine, kuuseküünalde süütamine
- **07.12. 2019 kell 14.00**
Ala rahvamajas Tõrva valla eakate jõulupidu
- **08.12 2019**
- Tõrvas II adventi tähistamine- Tõrva Muusikakool
- **12.12.2019 kell 12.00**
Riidaja Kultuurimajas Põdrala PÜ jõulupidu
- **14.12.2019 kell 12.00**
Tõrva kultuurimajas Tõrva valla suurperede jõulupidu
- **15.12.2019**
Tõrva Kirik- Kammersaalis heategevuslik kontsert "Usun inimese headusesse"
- **17.12.2019 kell 12. 00**
Hummuli rahvamajas Hummuli PÜ jõulupidu
- **20.12.2019 kell 19.00**
Ala rahvamajas Tõrva valla aastalõpu tantsuõhtu ans Karavaniga
- **31.12.2019 kell 23.30**
Tõrva Keskväljakul uue aasta vastuvõtmine

TÕRVA GÜMNAASIUMIS OLDI TUGEVAMAD EESTI KEELES

Egon Ilisson

Tänavu kevadel sooritas kokku riigieksameid 9657 eksaminandi, kellest 24 tegid seda Tõrva Gümnaasiumis. Nüüdseks on selgunud ka tulemused koolidepõhiselt ja paika pandud pingeread.

Gümnaasiumi lõpetamiseks tuli sooritada eesti keele või eesti keele teise keelena, võõrkeele ja matemaatika riigieksamid. Riigieksamite edukaks läbimiseks ja lõputunnistuse kättesaamiseks oli vaja saada 100 võimalikust vaid 1 punkt.

Eesti keele riigieksam on kaheosalisena toimunud juba kaheksa aastat. 2019. aastal tegi eesti keele eksamit 6679 eksaminandi ja eksami keskmine tulemus oli 62 punkti. Võrreldes eelnevate aastatega, ei olnud suuri muutusi keskmises punktisaagis ja eksam on olnud jõukohane kõigile. Maksimaalse punktisumma said 7 abiturienti, vaid üks õpilane ei sooritanud eksamit ja sai 0 punkti.

Tõrva Gümnaasiumis sooritas eesti keele riigieksami 24 õpilast ja keskmine tulemus jäi õige napilt üleriigilisele alla ehk see oli 60 punkti. Otepää gümnaasistid said keskmiselt 64 punkti ja Valgas 57.

Matemaatikas tehti Tõrvas vaid "laia õppekava eksamit", aga ka üle Eesti oli sarnaselt varasemale laia matemaatika eksami valinuid rohkem. Kitsa matemaatika eksami keskmine

MIS ON LAI MATEMAATIKA?

Gümnaasiumiteed ette võttes peavad õpilased tegema valiku kitsa või laia matemaatika kursuse õppimise vahel. Õpilane peab valima, kas ta soovib järgmise kolme aasta jooksul õppida matemaatikat kaheksa kursust või neliteist kursust. Tuleb otsustada, kui sügavalt õpilane matemaatika valdkonnaga tutvuda tahab ning millise riigieksami ta gümnaasiumi lõpetades teha saab. Sealjuures määrab valik ka selle, kuhu ülikooli õpilasel üldse kandideerida on võimalik.

Paljud kõrgkoolid eelistavad sisseastumisel just laia matemaatika kursuse läbimist.

tulemus oli 36,4 punkti ja laia matemaatika eksami keskmine 51,1 punkti.

Kitsa kursuse matemaatika eksamil sai 100 punkti sel aastal 2 õpilast, kuid laia matemaatika eksamil saavutas maksimumpunktid koguni 39 õpilast. Matemaatikas aga

Tänavused koolilõpetajad lõpuaktusel. Foto Ülav Neumann.

lähikukkujaid jätkus. Kitsa kursuse matemaatika eksamil sai 0 punkti 12 ja laia kursuse eksamil 15 õpilast.

Tõrva Gümnaasiumis matemaatikaga kõige paremad lood polnud, sest 24 õpilase keskmine punktisaak oli kõigest 36. Maakonna

võrdluses ei suutnud palju enam Otepää, kus jäi saak 37 peale, kuid Valga oli Eesti keskmiste hulgas 48 punktiga eksami kohta.

Võõrkeele eksamite tulemused esitatakse Euroopa Nõukogu keeleõppe raamdokumentis

kirjeldatud keeleoskustasemete süsteemis (A1-C2). Inglise keele riigieksam vastab Euroopa Nõukogu keeleoskustasemete B1 ja B2 kirjeldustele.

Riiklik õppekava eeldab gümnaasiumiõpilastelt võõrkeele oskust B-keelatasemel.

ÖÖORIENTEERUMINE

Ramona-Luisa Soro, 10.a õpilane

Oktoobrikuu viimasel päeval toimus Tõrva Gümnaasiumis ööorienteerumine. Sündmus on saanud üheks kooli traditsioonidest, mida korraldatakse nüüdseks juba mitmendat aastat järjest ja õpilastelt on see saanud väga sooja vastuvõtu. Iga klass paneb välja kaheksaliikmelise võistkonna. Orienteerumine toimub hilisõhtul sügiseses pimeduses ning kooli ümbruses ja parkides võib kohata kümneid sportlikke õpilasi tulukestega ringi jooksmas.

Sel korral sattusid ööorienteerumine ja halloween samale päevale. Halloween on kalendritähtpäev, mis on oma õudust ja hirmujudinaid tekitava öö poolest ka Eestis üha tuntust koguma hakanud. Orienteerumisvõistluse igas punktis olid erinevad tegevused: halloweeniteemaline viktoriin, õudusfilmi treilerite ära arvamine, täpsusviskamine ning palju teisi põnevaid ülesandeid, mida kõhdest tekitaval õhtul

Meelolukas ööorienteerumine.

Foto: Triinu Jänes

metsas kambakesi lahendada.

Tublisid sportlikke õpilasi, kes võtsid vaevaks kogu klassi eest ühtse meeskonnana koos võistelda, ootasid loomulikult autasud. Esikolmikusse tulnutele jagati maiustusi, et suu ikka magus oleks ning motivatsiooni teinegi kord üritustest osa võtta.

ÕPPEPÄEV EESTI MAAÜLIKOO LIS

Eve Tilk, 5. a klassijuhataja

Kaks päeva enne koolivaheaega toimus 5.a ja 7.b klassi õppepäev Eesti Maaülikoolis (EMÜ). Päev sai võimalikuks tänu Helis Hornile, kes võttis osa õpilaste teadusfestivalil toimunud Eesti Maaülikooli viktoriinist ja võitis auhinnaks endale ning oma klassile maaülikooli töötoa „Üks toru, 7 vett“ tasuta külastuse. EMÜ turundusjuht Gerli Selge abiga sai õppepäeval osaleda koos 5.a klassiga ka 7.b klass.

Päev algas sissejuhatava loenguga, millele järgnenud praktilised tegevused erinevates töötubades jätkusid ka pärast lõunapausi. Võidetud töötoale lisaks osaleti konstruktor „Mola“ töötoas, külastati mullamuseumi ja tutvuti zoomeedikumiga.

Oli tore ja õpetlik päev, kus õpilased said uusi teadmisi, mida katsetati ka praktilise tegevuse käigus ülikooli õppejõudude juhendamisel.

Õppepäev EMÜs.

HUMMULIST PÄRIT KAITSEVÄELASEST KIRJANIK: SÕJAROMAANI KIRJUTAMINE OLI KUI ENESETERAAPIA

LEA MARGUS

„Kas raamatut oli lihtne lugeda?“ küsis Taavi Liias veidi provotseeriva küsimuse juba enne, kui sain oma küsimustega lagedale tulla. Kui oleksin pidanud vastuse andma esimese peatüki juures, oleks see olnud kahtlemata ja tõsimeeli eitav. Kuid kaks päeva ja 239 lehekülge hiljem sain liialdamata öelda, et raamat - kuigi mitte minu lemmikteemal - oli kaanest kaaneni huvitav ja kaasahaarav.

Nimelt võitis Taavi Liase (41), aastail 2012–2013 Afganistanis ja mõned aastad varem Kosovos missioonil viibinud luureohvitseri sõjakogemustel põhinev sõjaraaman „Talibani pojad“ tänavusel romaanivõistlusel kolmanda koha. Kohtumine Taaviga kodus Hummuli raamatukogus töötas juba alguses põnevat vestlust. Pikka kasvu noor mees rääkis raamatu ajendiks olnud sõjakogemustest küll kergel toonil, kuid huumoriga läbipõimunud meenutustes aimus kohati ka üleelamiste tõsidus ja sõja tõeline pale.

Kuidas ja miks sai sinust elukutseline sõjaväelane?

Tahtsin saada kaplaniks. Õppisin Tartu Teoloogia Akadeemias vaimulikuks. Kuid kool ei edenenud eriti hästi ja eksmatrikuleerimine juba kumas. Kuna ajateenistuses käimine oleks kaplanile kasuks tulnud, läksin vabatahtlikuna aega teenima. Olin sel ajal juba 22 ja varem ajateenistusest vabastuse saanud. Ajateenistuses sain jaoulemaks ja sel hetkel oli asi minu jaoks otsustatud. Mulle meeldis sõdurielu. Huvi religiooni vastu aga pole siiani jahtunud.

Sõjaväelasena raamatut kirjutades ja täna, siin, saad kõigest vabalt rääkida?

Jah, ikka. Ma ei vasta osavasti neile küsimustele, kus armee võib hakata piire seadma. Ma olen selle valdkonna sees ja eks ma tean, kus need komistuskivid on ja piirid jooksevad.

„Talibani pojad“ on isiklikel kogemustel põhinev. Kas teadmised kohalikust eluolust on saanud missioonil olles?

Guugeldasin kõvasti (naerab). Ei. Ainult guugeldades ei saa midagi, ikka kohapeal kogetu ja nähtu annab selle õige värvi.

Taavi Liias naudib ühtviisi sõdurielu ja religiooni. Foto: Lea Margus

Raamatus olid vennad Abdul Hadi ja Juma Gul, olid nad ka päriselt olemas?

Kaks sellist nime olid olemas küll. Abdul Hadi oli üks kohalik pätt, kes meie alas aeg-ajalt raadioeestrist läbi käis ja kes ka meie ajal traagiliselt - meie jaoks mittetraagiliselt - surma sai. Juma Gul, temast ei tea ma midagi peale nime. Ja nad kindlasti ei olnud vennad.

Ja luureohvitset Tanel Liivak ...

Eks ma muutsin seda nime ju tundmatuseni (muigab), Tanel Liivak ja Taavi Liias, keegi ei oskaks kahtlustadagi, et see on üks ja sama isik.

Oled raamatu kirjutanud vastaspoolte vaatenurkadest. See paneb lugeja mõistma mõlemat poolt.

Eks see oli sihilik. Ühtepidi oli see eneseteraapia ka, et ma püüdsin neid kujutada positiivselt, sest ega ma seal olles ei mõelnud neist positiivselt, vaenlane on vaenlane. Aga mineviku taagast tuleb lahti lasta, ehk sellepärast ma sundisin ennast kirjutama seda lugu just sedapsi.

Raamatu sündmused toimusid selles piirkonnas läbi pikema ajavahemiku...

Alustasin vendade kujunemislugu aastast 2003, pikalt enne, kui see

juhuslik mööduja kapten Tanel Liivak viivuks sinna kõrbe sattus. Ikkagi väga rõhutatult on need Talibani vennad selle raamatu peategelased.

Kui reaalsed olid raamatus kirjeldatud sündmused?

Ma ei saa rääkida sellest, mis seal päriselt toimus, sest iga dokument, mida ma seal puudutasin, oli salastatud välisteave ega kuulu avalikustamisele. Aga olemasolevate teadmiste põhjal ma lõin need väljamõeldud elud.

Nii et need asjad võisid juhtuda?

Või siis ka mitte? Me ei saagi teada? (Jääb otsese vastuse võlgu) Kui mulle soovitati armulugu sisse tuua, siis ... ma ei saanud. Mu sisetunne ei lubanud nendest kujuteldavatest raamidest välja minna. Ma tahtsin, et see romaan, vaatamata sellele, et kõik sündmused on välja mõeldud, jääks võimalikult reaalsuse piiridesse. Palju on inspireeritud tõestisündinud juhtumistest, aga kõik, ka ekstreemsemad lood, jäävad sinna piiridesse, mis seal tegelikult „oleks võinud juhtuda“.

Kas religiooni-antropoloogiaõpingud on aidanud mõista?

Seda ma nägin ja mõistsin juba Kosovos, kuidas kohalikul maal usk võtab lokaalse näo. Näiteks oli Kosovos palju albaanlaste tavasid, mille nad olid sealsesse usku sisse toonud.

Afganistanis?

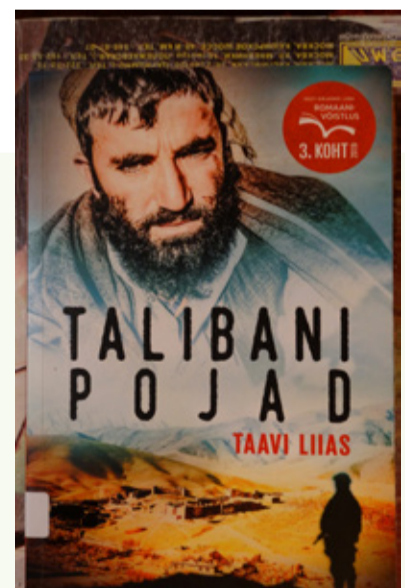
Me olime seal etnilise piiri peal. Helmand on puštude sünnimaa, samamoodi ka Talibani sünnikoht. Helmand ja sealt Pakistani poole jäävad alad on puštu meelt ja keelt inimeste kodu. Kusagil kõrbes läks see üle dari keeleks, kuid kommete erinevust vähemalt mina ei näinud. (puštu ja dari on ametlikud riigikeeled Afganistanis - toim)

Kas puštu keel sai selle ajaga veidi selgeks ka?

Mingid põhiasjad ikka. Aga selleks puudus vajadus, meil olid tõlgid. Tegelikult aitas tõlk mitte ainult

KATKEND ROMAANIST:

„Isa surmast oli möödas kaksteist aastat, piisavalt pikk aeg, et koguda hingerahu ja lasta kadunukesel unustusse vajuda. Kuid Abdul Hadi mõtles isast ikka veel tihti. Ta kujutas ette, milline oleks isa praegu. Elujõuline, võimukas, väarikas eas juht. Mees, kellele inimesed alt üles vaataksid. Mees, kelle käest käidaks nõu küsidas, mees, kes lepitaks tülisid omade vahel ja põrmustaks võõrad, kellega tüli tekib. Kuid isa on surnud, ta tapeti. Tapsid uskmatud sõdurid oma moodsa sõjatehnika abil selleks, et rahuldada oma soovi maailma üle domineerida. Abdul Hadi ei unusta seda kunagi ega anna andeks. Ta võitleb isa mälestuse eest, kuni hukub või kuni viimanegi uskmatu on Afganistanist välja kihutatud...“

tõlkida, aga ka tõlgendada. Kohalikud räägivad palju mingites oma metafoorides ja tõlk selgitas siis, mis sellega tegelikult mõeldi ning mida üks või teine ütlus või komme tähendab. Tõlkide roll oli ikka palju suurem kui lihtsalt tõlkimine, nad olid justkui kohalikud teadjamehed.

Kui raske oli vahet teha, kas põllul töötav talumees on ikka talumees või hoopis ...

Õnneks ma otseselt sellises olukorras ei olnud. Arvan, et kui mul oleks mingi ime läbi tulnud üksi kõrbesse sattuda, oleks võinud see minu jaoks lõppeda fataalselt. Luureohvitser rääkis inimestega vaid sel ajal, kui rühm teostas oma operatsiooni, piiratud, kontrollitud, julgestatud alal. See oli ikka väga erinev Kosovost, kus ma saingi käia otse inimestega rääkimas.

„Talibani pojad“ on žanrilt ainuke omataoline raamat Eestis?

Jah, seda mainis ka Eesti Kirjanike Liidu juht Aleksejev (Tiit Aleksejev), et see žanr on paarkümmend aastat olnud katmata. Sellest ajast, kui mehed käisid Afganistanis Nõukogude Liidu ajal, kas on eesti keele silmunud ...? Ma olin sel ajal liiga noor.

Raamatu põhjal saab sind pidada empaatiliseks inimeseks. Kuidas sa leiad endas sõjapidamise vajaliku vihkamise?

Sellega ei ole probleemi, kui oled missioonil. See tuleb kergesti, kui oled aru saanud, kuhu oled sattunud. Kohanemine on sõduri tähtsaimad omadusi.

Vastasel juhul ei saa sinust sõdurit?

Sinust võib saada sõdur, aga ... sa ei ole hea sõdur. Sa ei pruugi surma saada, kuid tõenäosus selleks on suur. Pigem on probleemiks, kuidas sellest lahti lasta. Muutumine sõdalaseks ei ole raske, aga raske on seda taluda ja raske on sellest üle saada. Raske on ... jah ... see osa.

Kuidas sina sellest välja tulid?

Missiooni juures on paraku midagi, mis inimesi mõjutab. Midagi, mida sa missiooni ajal ise ei taju. Rasked, tõesti rasked olid need korrad, kui laps saatis südamekestega kaunistatud kirja, kus kirjutas, kuidas ta mind armastab ja igatseb. Siis oligi väga raske ja see viis liimist lahti, sest sa tunned enda süüd lapse ees. Kuid muul ajal ma ei tundnud, et mul oleks raske. Tagasi tulles on perekonnal ja eluviisil väga tähtis roll kohanemisel. Oluline on kindlustunne, stabiilsus, perekonna armastus – asjad, mis muudavad pöördumise tavaellu kiireks ja valutuks.

Aga kui ei ole nii kiire ja valutut?

Ma tean, et aitab tugiteenuste keskus, kahjuks ma ei ole pädev

TEOSEST JA SELLE AUTORIST:

- Sõjaromaan „Talibani pojad“ sai tänavusel Eesti Kirjanike Liidu romaanivõistluse kolmanda koha, lisaks rohkelt tähelepanu ja kiitvaid hinnanguid.
- Raamatu avaldas kirjastus Hea Lugu, esialgne tiraaž oli 700 eksemplari, mis raamatulettidelt kiiresti kadusid. Hiljuti trükiti juurde veel 500 eksemplari.
- Raamatu autori Taavi Liias vanematekodu on Hummulis ja ka tema koolitee algas siin, Hummuli Põhikoolis.
- Taavi Liias teenis 2009. aastal luureohvitserina Kosovos ja 2012-13 Afganistanis.
- Aastail 2016-2019 oli ta Kaitseliidu Tartu maleva väljaõppe ja operatiivseksiooni ülem.
- Praegu õpib Liias Kaitseväe Akadeemias magistriõppes sõjateadust ja -tehnoloogiat.

seada teemat kommenteerima, kuna ma ei ole kokku puutunud nende tööga. Arvan, et seda tuge on ikkagi vaja, aga kas just kõigile ... Nii palju, kui ma oma sõpru olen näinud missioonilt tulnuna, näib mulle, et eesti mehel pole kombeks murduda. Samas ma näen, et missioon siiski muudab inimesi. Aga muudab ka muu kogemus. Arvan, et töötamine turvamehena 90ndatel Tartu kõrtsides on jätnud mu ellu suurema jälje kui missioonil käimine.

? Töötasin sellises kohas nagu 24/7 lahti olev baar nimega Legend, kus käis palju kriminaale. Noorele, maalt tulnud poisile oli see emotsionaalselt väga kurnav.

Lõpuks on kõik hästi?

Jah, see on ju selline tavapärane Eesti elu: kes käib kuus kuud Afganistanis missioonil, kes mujal töö. Mõni laevaehitaja või meremees võib vabalt öelda: „Ära ulu, mees, elu on mujal raskemgi“. Maapiikondadest käivad inimesed viimased tosin aastat püsivalt Soomes töö ja kui peret kaasa ei võta, on väga raske. Tundsin, et ma olen võib-olla perele liiga teinud, aga ... see on elu ju. Sõjaväelaseks olemine on mu kutse, suur armastus. Tean, et see mind kutsus ja kõnetab. Ja hoolimata sellest, et ma selline pehmik (muigab) olen, arvan, et mul on selleks ka eeldusi.

Kui oleks võimalus, kas lähleksid jälle?

Kuhugi mujale võib-olla lähleks. Aga samasse kohta ... Lähis- Ida oleks see koht, mis oleks minu jaoks kultuuriliselt huvitav. Aafrika suhtes on mul omad hirmud (naerab).

Liias on käinud missioonidel Kosovos ja Afganistanis. Foto: Erakogu

„Talibani pojad“ on olnud juba mõnda aega saadaval ja esimene tiraaž kiirelt läbi müüdud. Kuidas tagasiside on?

Minu jaoks oli hea tagasiside, kui üks Kaitseliidu luurerühma poiss ütles, et kui ta oli jõudnud lugemisega sinnamaale, kus Talibani vennad said oma lahinguristsed ja esimese kopteri alla tulistasid, oli tema reaktsioon: „Jess!“. Kui ta oli selle ära öelnud, taipas: „Oot-oot, kelle poolt ma siis nüüd olen?“

Et oli kergesti loetav ja et need osad, mis kirjeldavad Talibani, on piisavalt usutavad ja kaasakiskuvad, panid neile kaasa elama, seda on ka öeldud. Mis oli ka minu eesmärk - vaadata läbi kahe prisma seda võitlust. Ja veel, ma ei tea, kas see tuli välja, aga tahtsin mõista anda, et need vennad olid tõsisuskesed ja ausad inimesed, aga inimesed, kellega nad pidid koostööd tegema, olid tihti peale islamist nii kaugel, kui üldse olla saab. Et ka nende hulgas on läbilõige ühiskonnast, et inimesi on iga rahva hulgas igasuguseid, hoolimata usust või selle puudumisest.

Tean, et sul on varasemalt valminud üks käsikiri. Mis sellest on saanud?

Võimalik tulevane kirjastaja näitas käsikirja toimetajale ja sealt tuli selline tagasiside, et ma ei saanud magada kaks ööd. Mõtlesin, KUI palju ma pean ümber kirjutama. Seega, pean selle kallal veel töötama, aga mul ei ole aega (naerab), aga vaatame ... peab leidma aega.

Sa võtad selle siis uuesti kätte?

Ma võtan selle uuesti kätte, ja ...

Lugesin, et see on ulme?

Ei, see ei ole ulmeline, mulle on küll soovitatud, mida teha, et sellest

saaks ulmeromaan. See on pigem esoteeriline või ...

Millest see mainitud tulevane täpsemalt räägib?

Noorest Tartu mehest, flöödimängijast, kes avastab endas mõnes mõttes üleloomulikud võimed. Ta satub pahandustesse ning kogu see romaan on seiklus läbi Aasia, kus ta oma võimeid arendab, jõudes budismi ja valgustatuseni, samas püüab jõuda tagasi oma armastatu Maarja juurde. Ma arvan, et isegi praegu on ta väga põnev, aga need soovitusel on asjad, mis tuleb käsile võtta.

Kas kogud mõtteid ka juba järgmiseks raamatuks?

Jah. Üks mõte läheb samuti sõjateemasse. Tahaks kirjutada oma aja suuremast hirmust - kui sa jääd kõrbesse. Kui üksused lähivad tagasi baasi ja sa ununed maha. Ma ei tea, kuidas seda žanrit nimetatakse, aga mõte on kirjutada erinevad lõpud viisidest, kuidas ma sinna baasi tagasi jõuan. Aga see võib osutada ülejõu käivaks ja ka tehniliselt üsna raskeks.

Kas see oli missioonil reaalne võimalus, maha jääda?

Jah. See ei ole küll väga usutav, et nii juhtub, aga kui see üldse kellegagi juhtub, võib see juhtuda luureohvitseriga, kes teinekord peab hüppama ühelt soomuskilt teisele ja kes ei kuulu ühegi üksuse koosseisu.

See oleks üks mõte. Veel?

Ja siis loomulikult 90ndate Eestist ja natsidest tahaks ka rääkida. Ühe noore skinheadi vihkamislool näiteks.

Oma tutvusringkonnas kogetust?

Ikka (naerab). Ma ju töötasin omal

ajal kõrtsides ja kohvikutes, nägin neid küll. Näiteks Illegaardis, mis oli jazzklubi, ja dzässmuusika on ju seotud mustadega ...

Kui suur lugeja sa ise oled?

Kahetsusega pean tunnistama, et ei ole ilukirjandust lugenud juba aastaid. Kui võtan raamatu kätte, siis ei ole see ilukirjandus, kahjuks ... Kui on nii palju hobisid, tuleb kusa-gil järeleandmisi teha. Mind köidavad näiteks julgeolekupoliitika ning Venemaa ajalugu revolutsiooni ajal ja esimese maailmasõja eel, kipun lugema pigem neil teemadel.

Kuidas kirjutamiseks aega leiad. Kirjutad siis, kui inspiratsioon tuleb?

Ikka leiab. Kuid pean ütleva, et õhtud on selleks halb aeg. Siis need tegelased lükkavad hooratta nii käima, et pärast ei saa tükk aega und. Tervislikum on teha seda hommikupoolikul.

Millal sa avastasid endas kirjaniku?

Sellega on sarnane lugu nagu tätoveeringu tegemisega. Ma olen vähemalt tosin aastat teadnud, et ma teen ühel päeva endale tätoveeringu või mitu. Lihtsalt mingil põhjusel pole ma seda teinud. Ei tea veel, mis omaks piisavat tähendust, et seda enda kehale talletada. Kuid kaunis tätoveering on kunstiteos, mis vääriks jäädvustamist ka ilma tähenduseta. Ma olen ka raamatu kirjutamisest tosin aastat heietanud, kuid mul pole midagi sisukat öelda olnud. Ega nüüdki pole, kuid olen jõudnud arusaamale, et see ei takista mind kirjutamast ega mu kirjutistele teistele meeldimast.

Kas kujutad ette, milline võiks olla sinu raamatu põhjal tehtud film? Kui sulle tehtaks ettepanek ...

Ma ei tea filmitegemisest kahjuks midagi. Kuidas sünnib raamatust film? Kuid mulle tundub, et raamat on üsna hoogne ja lihtsasti kujutatav filmina. Hollywoodi lõputute võimaluste juures võiks sellest tulla minu maitse järgi film - hoogne põnevik, uhkete lahingstseenidega, ilma patriotismist üleküllastumata. Eesti filmis ilmselt peaks rohkem rõhku pöörama dialoogile nii kaastelgaga kui sisemisele dialoogile. 1944 on minu arvates väga hea sõjafilm, kus läbi ühe peategelase pealeloetud mõtete on loodud väga sügav emotsioon kogu sõja kirjeldamiseks.

Ei saa mitte küsimata jätta: sinu elu põhimoto?

Ma olen tähtkujult kaksik. Mulle tundub, et ka loomult. Nii et kindlat motot nii hüpliku meelega inimeselt nõuda on palju. Kuid üldiselt ma katsun vältida draamat. Draamat inimeste vahel maailmavaadete pärast, uskumuste, poliitika, ebaõigluse vms pärast, kuna see kurnab mind rohkem kui asi ise.

KINO TOIMETAB JA MITTE AINULT TÕRVAS

MTÜ Hummuli Noortekeskusega ühinenud Piiri küla Ekraaniklubi on kinomaagia vahendusel virtuaalseid rännakuid ajas ja ruumis korraldanud juba üle kümne aasta.

Suur ekraan ja täiuslik surround-heli väljas on märksõnad, mis on eristanud meie korraldatavaid elamusi „värvilised laigud seinal“ pildi ja „tuleb läbi küll“ heliga äpardustest.

Ka Tõrva kino taaskäivitamine toimus omal ajal Piiri küla Ekraaniklubi ja tehnika kaasabil. Täna-seks ollakse tasapisi toimetades jõudnud tehnilise poolega nii kaugele, et viimase juhtmeupini on tagatud võimalus korraldada korralik filmiseanss seal, kuhu vaid ekraan ja vaatajad mahuvad.

Tiptasemel projektor

Viimaseks lisaks Ekraaniklubi tehnika arsenalis on PRIA toetusega soetatud „päris“ kinoprojektor NEC, millega on nüüd kadunud viimane takistus, näitamaks kõiki filme, mis värskest kinodesse tulevad. Välja valiti mark ja mudel, mida saab liigutada, ja see annab veel omakorda lisavõimalusi.

Kinokorralduse taseme eesmärk ei saa olla kindlasti mitte väiksem kui maailmatase. Kinos, kui meelelahutuses on oluline iga detailike. Alates

Piiri küla õuesaal. Foto: Siim Tomson

pildist ja helist, mille heaks näiteks on väga õnnestunult kordaseatud Tõrva kino „Koit“, lõpetades näiteks jalgrattaparkla kaugusega.

Pilt ja heli on spetsiaalse bussiga liikuvale kinoklubil juba arvestataval

tasemel, kõvasti on vaja vaeva näha saalidega, et seansi korraldus oleks lihtne ja sujuv. Peab ära märkima, et kogu tehnika, peale väärtuse, omab ka mahtu ja massi, mis täiskomplektis juba sadasid kilosid tähendab.

Saal on, aga kino polegi?

Õigustatud küsimus võib olla see, et miks meid pole nähtud Hummuli külakeskuse saalis. Ekraaniklubi eestvedaja Peeter Mänd küsib vastu, kes küll oli see meister-mõistus, et see

saal praegu mis iganes ürituse korraldamiseks täiesti kõlbmatu on? „Kas kõmisev ja kajav „kunstimuseum“ oligi eesmärk?“ on Mänd nõutu.

„Ilu on vaataja silmades, kuid mis kasu on tühjast saalist, mille ükselt korraldaja tagasi pöörab sõnadega: „Selles saalis ei saa esineda,“ on Mänd nõrdinud.

„Mida on rääkida lavast, aga ka kardinatist ja lavariietusest, kui likvideeriti ka kinnituskohad, kuhu neid riputada. Miks küll? Hea küll, raha on

alati vähe, kuid praeguse olukorraga ei saa kindlasti mitte rahul olla.“

Männi sõnul võib see meister-mõistus, kes õigustab oma rumalust: „Kui rahvas on saalis, siis kajab vähem,“ jääda oma koju televiisorit vaatama, sest nende eesmärk on ka kahele vaatajale saalis täiusliku pildi ja heliga seanss korraldada.

Loss hea alternatiiv

Samas Hummulis on kinorahvast küll, „Vanamehe“ film tõi lossi saali täismaja, selles saalis korraldatakse ka järgmised seansid.

Küll küllalle liiga ei tee ja koostöös Wagenküll SPA- ga on viidud kinoelamused hoopis uuele, enneolematule tasemele.

Nii on võimalik koos meeldiva seltskonnaga ühendada õhtu algus SPA-s jätkuga reserveeritud kohal restorani kinosaal, kus koos värske filmiga serveeritakse ka mitmekäiguline restoranieine.

Nüüd pole enam ka kõige uuemate filmide ekraanile saamisega muret, seega kui saal on täis, siis tuleb kindlasti ka järgmine kord.

Paraku on küla-kino-äris üks oluline näitaja, mis teeb raskemaks kõikide filmide näitamise üksikutes väikekohtades, filmil peab nimelt olema kindel arv vaatajaid, millest vähema arvu korral peab kino korraldaja summad ise leidma.

Selle abiks on sama soovitus nagu kohaliku külapoe pidajatel, külastage oma poodi. Samamoodi proovige leida võimalus kohalikku küla-kino külastada, sest kui on vaatajaid, tulevad ka seansid.

METSATÖLL ESINEB TÕRVAS!

„1999. aasta 24. veebruaril said Tallinna äärelinnas Pääsküla raba servas laulja-kitarristi Markuse keldris kokku kolm meest, kellest üks oskas natuke kitarristada, teine tundis kedagi, kes päriselt ka trumme mängis, ning kolmandal kibeles keelel ühele hevibändile igati sobilik ürgse kõlaga nimi – Metsatöll.“ Nii kirjeldavad tõllid ise oma kodulehel bändi sünni. Kui peaks miskipärast mõnele eestlasele seletama, mis see Metsatöll veel on, siis võtaks esialgu sõnatuks – mis mõttes ei tea? Aga no kui juba küsida, siis tegu on Eesti tuntuima ja edukaima metal-bändiga, nende loomingule annavad unikaalse muinasaegse kõla, lisaks tavapärasele rockbändi instrumentidele, torupillid, vileid, kandled, ängpill, parmupill,

sokusarv, kännupill, haisutrumm ja kindlasti veel miskit müstilist. Metsatöll on andnud ligi 800 kontserti 24 riigis. 7. detsembril lisatakse nimistusse Juudases toimuv kontsert, kus neid soojendab oma kohalik „13“. Korraldajate sõnul on väga mõnus tunne, et ollakse suutnud meitele kutsuda ja teitele pakkuda mitmete väga heade bändide esitust ja lubatakse seda kindlasti edaspidi teha. Kes soovib rohkem infot, see otsib üles publi Juudas lehe facebookist ning hoiab kätt pulsil!

Paar nädalat enne Metsatõllu kontserti toimub 22. novembril Juudases üsnagi sarnane tuur – „Ääremaade sügistormid“. Üles astuvad Bestia, Thou shell of death, Kaev. Juudase toimekas tiim kutsub kogunema ka siis, sest kuulajate toetus on

see, mis annab bändidele võimaluse esineda väljaspool stuudiot. Tuleb valmis olla ootamatusteks ja samas ka uuteks tutvusteks ning kogemusteks. Ja kui sõbrad juba ees, on edaspidi juba lihtsam. „Mäletan, kui Kõmmari (varalahkunud Kosmikute bassimees – toim) esimest korda Juudasesse sisse astus ja särama läks, et sellised kohad panevadki bändidele põhja alla,“ räägib Juudase üks eestvedajatest Elton Pullerits. „Ja isegi kui sa ei tule Juudasesse ei esinema, ei korraldama, ei jooma, ei tantsima, ei mossima, ei sebima, siis niisama olijatel, jutustajatel ning sõprusel on siin ikkagi oma koht. Ma vist tahan väga lõppu öelda, et lubage endal vahepeal elu nautida ja...armastage!“ ootab Pullerits kõiki avasüli üritustele, mis Juudases toimuvad.

KUIDAS TÕRVA KINOL TÄNAVU LÄINUD ON?

Pärast kevadel uue digiprojektori soetamist on Tõrva kinos filme näidatud iga nädal. Kavas on olnud Eesti filmid, animafilmid ja suurimad Hollywoodi märulid, komöödiad, draamad ja ulmefilmid.

8 kuuga on kino külastanud üle 5000 inimese, mis on üldjoontes kena tulemus. Kõige populaarsemad filmid on olnud „Tõde ja õigus“, „Vanamehe film“, „Kuidas taltsutada lohet 3“, „Lõvikuningas“, Ott Tänaku film, „Kiired ja vihased“. Aitäh kõigile, kes on neid ja teisi filme vaatamas käinud!

Kui kallid on filmid?

Paljud kliendid on tundnud huvi, kui „kallid“ on filmid ja kuidas nende tasumine käib. Filmilevitajatega on üldine loogika, et kassatulust 50% läheb levitajatele, teine 50% jääb kinole. On ka miinimumtasu, mis kindlasti tuleb tasuda (jääb 50€-125€ vahemikku). Ühe seansi omakulu ei ole väga suur ehk kui juba paar inimest on saalis, on esmased kulud kaetud. Aga kui tahta edasi areneda ja tingimusi parandada, siis mõnest külastajast ei piisa. Tulude tõstmisele aitab palju kaasa karastusjookide ja popkorni tarbimine. Seega, ostke mõnuga ja nautige kino!

Mida vaadata?

Hetkel jookseb kinos laste poolt kaua oodatud lõbus animafilm „Addamsite suguvõsa“ ning

29. novembrist alates näeb maagilist animatsiooni „Mosley“. Tõeline maiuspala jõuab kinodesse pärast jõule, nimelt on ekraanil taas Elsa ja Anna ning „Lumekuninganna II“. Põnevikest on hetkel ekraanil „21 silda“, detsembris „Jumanji: Järgmine tase“, „Star Wars: Skywalkeri tõus“ ning palju muid märulirohkeid filme.

Mis uuendusi on oodata?

Aasta lõpus on valmimas kino uus veebileht, kus näeb märksa ülevaatlikumalt kinokava, tulevaid filme jms. Näeme ekstra vaeva ka mobiilivahetega, kuna on näha, et paljud kliendid külastavad veebilehte just mobiiliseadmega.

Lisaks saab lõpuks remondi kassaruum, et see näeks välja ilusam ja oleks nii külastajate kui ka töötajate jaoks mugavam.

Jõulud lähedal, otsid kingitust?

Nüüd on võimalik kinost osta ka kinkekaarte, mis on saadaval väärtuses 5€ ja 10€. Kinkekaardiga saab tasuda filmide piletite eest ning ka karastusjookide ja popkorni eest.

Tõrva kino pakub nüüdsest ka kinkekaarte. Foto: Margo Metsoja

KAS SA IKKA TEADSID?

- Tõrva kinos näeb kõiki uusi Eesti ja Hollywoodi filme;
- saab osta limonaadi ja värsket popkorni;
- saalis on mõnusad pehmed istmed;
- võimalik näha 3D filme;
- näeb filme 4K formaadis;
- surround heli on spetsiaalselt kohaldatud meie kinosaaliga.

TÕRVA NÄGI AASTAT, MIS OLIGI TÄIS DRAAMAT

Karl Kirt

2018. aasta oli Eesti kultuurimaastikul küllaltki eriline, sest algas suurprojekt, kus üks teatrikauge inimene sai Eesti keskmise palga eest aasta jooksul ära vaadata üle 200 uuslavastuse Eesti teatrites.

450 kandidaadi seast valiti välja toona 21-aastane Valgast pärit Alisija-Elisabet Jevtjukova. MTÜ Kinoteatri eksperimendist valmis selle aasta oktoobris dokumentaalfilm „Aasta täis draamat.“ Tõrva kinos Koit käis Alisija kohapeal 3. novembril ning vaatas oma aastast rääkivat filmi Tõrvas neljandat korda.

Alisija vaatas 2018. aasta jooksul läbi 224 erinevat etendust. Ühtekokku veetis ta Kinoteatri andmetel 351,2 tundi etendusi vaadates. Tema varasem kokkupuude teatriga oli väga vähene – 2 lasteetendust kooli ajal. Filmis sai aimdust, kuidas

mõjutab teater inimest, millised tunded ja emotsioonivad tekivad, kuid mitte ainult. Ühe inimese arengut näidati tervikuna. Palju ka teatriliselt – kodu, isiklikke suhteid ja rõõme ning muresid.

Filmi viimases osas näidati tema elu pärast teatrieksperimenti. Ta siirdus tööle kohvikuteenindajaks, kuid süda ei andnud rahu ning ta otsustas Viljandi Kultuuriakadeemiasse kandideerida lavastajaks. Nüüd on tal Viljandis käsil teine õppeaasta.

Kohtumisel Tõrvas rääkis Alisija, et kõige enam meeldib talle eksperimentaalteater, mis väljub oma tavapärasest keskkonnast. Näitena tõi ta Tartu Uue Teatri ning Paide teatri. Alisijaga tuli juttu veel sellest, miks on tema hinnangul Eesti teater igav, kuidas meelitada noori rohkem teatrisaalidesse ning mida arvas tema pere dokumentaalfilmist.

Selleks hetkeks polnud isa filmi näinud ning vend ei kavatsevatki vaatama minna. Ema oli näinud ning tulemusega rahul.

Alisijal endal oli ka publikule küsimusi. Näiteks uuris ta, kas inimesed siinkandis tahavad üldse teatris käia. Üheskoos tõdeti, et probleemideks on vajaliku saali ja tehnika puudumine. Tõrval oleks vaja ühte korraliku blackbox'i, kus saaks läbi viia etendusi. Talle pandi südamele, et kui kunagi tal oma lavastus valmis saab, siis seda võiks Tõrvas samuti näha.

Film ja kohtumine oligi täis draamat selle kõige paremas mõttes. Kohaletulnud olid rahul nii filmi kui peategelase endaga. Ta on vahetu, otsekohene ja päris, ütlesid saalis olnud.

Vaata kinokava www.kinokoit.ee

PIKASILLA – PAIK KODUKOHAKS JA PUHKAMISEKS

Vello Jaska

Looduskaunis Pikasilla küla asub Valgamaal Tõrva vallas Väikese Emajõe suudmealal Võrtsjärve lõunatipu lähistel.

Esimesed jäljed inimeste olemasolust Võrtsjärve – Väikese Emajõe piirkonnas pärinevad 4.-5. aastatuhandest e.m.a. Nendelt aladelt on leitud keskmisel kiviajal valmistatud esemeid: algelisi silmata kivi kirveid, tulekivist terariistu, luust ahinguotsi jne. Selle aja inimesed elatusid põhiliselt küttimisest ja kalastamisest. Kalu püüti okstest võrkude, tõkkepüüniste ja ahingutega. Veekogul liikumiseks kasutati ühest puutüvest õonestatud ruhti.

Esmakordselt on Pikasillat kirjalikes allikates mainitud 1398. aastal kohana, kus orduvõimu ja Tartu piiskopi esindajad pidasid läbirääkimisi. Sõdade ja võõraaialaste röövetekede ajal on Pikasilla olnud korduvalt lahingute tandraks.

Läti Henriku ja mõningate teiste andmete põhjal võib järeleda, et sõjaliseks otstarbeks kasutatavatest Lõuna-Eesti teedest vähemalt üks tee viis Valgast kirdesse Roobe või Pikasilla kohalt üle Väikese Emajõe Otepäele ja sealt Tartusse.

Pikasilla ja Tõrva Helme mõisa tulin, kuhu mu isa samal kevadel kupjaks oli siirdunud, ma otse põlesin uudishimust seda oma muinasmaad lähemalt tundma õppida. See oli Mulgimaa ...“

August Kitzberg on mõnda aega elanud Pikasillas ja üsna elamuslikult kirjeldanud sealseid kõrtse ja kõrtsmikku: „Neid Pikasilla kõrtse oli seal, kus Emajõgi Võrtsjärve kallab, kaks, teine teisel pool jõge. Tartupoolsel kaldal seisis lihtlabane, sopane maakõrts, nagu nad kõik olid, aga Viljandi-poolsel kaldal päris kohe peenike trahter: suur, pikk, muidugi küll ka kahe reialasega hoone, mis aga iseenesest, ei tea just mispärast, soe ja kodune paistis. Võib-olla sellepärast, et ta ilusa koha peal seisis, metsa sees – otse kõrtsi läve ees tõusis mäekallak, kaetud vanade puudega, hoone ja ümbrus olid ka muidu puhtamad, kui harilikud kõrtsid.“

Viljakas prosaist Albert Kivikas on Eesti kirjandusajaloos leidnud omale püsiva koha 1936. aastal ilmunud romaaniga „Nimed marmortahvilil“. Raamatus on muuhulgas

Kuulus Mulgimaa laulik Hendrik Adamson on oma luuletuses „Mulgimaale“ ülistanud Mulgimaad ja Pikasillat järgmiste sõnadega:

Om maid maailman tuhandit
ja rahvit mitmit miljunit,
.: üitsainus Mulgimaa! .:;
Ää, kuri kui las' olla ta,
ku Pikäsillast üle saa,
.: suud anna mullal ma. .:;

Pikasilla on olnud lemmikkohaks paljudele näitlejatele ja teistele loomeinimestele ning suvitajatele.

I maailmasõda ja Vabadussõda

1918. aasta 22. veebruaril jõudis esimene sakslaste väesalk Valka ja liikus sealt edasi Rõngu. Kohalikele elanikele tõi see palju lisakoormisi. Oma väeüksuste ja moonavooride edasiliikumiseks ehitasiid sakslased 1918. aasta jooksul suurimale ülekaigukohale üle Väikese Emajõe Pikasillal senise parve asemele Kuigatsi metsa põlistest männipalkidest silla.

Sama aasta detsembri lõpul olid sakslased sunnitud Pikasilla aladelt lahkuma, sest siia kanti oli jõudnud Eesti Vabadussõda. 26. jaanuaril 1919 lõi Tartu kaitsepataljon ja Kuperjanovi partisanide pataljoni 4. rood Pikasilla all esimese lahingu ja vallutasid küla järgmisel päeval. 28. jaanuaril püüdsid punaväed Pikasilla tagasi vallutada, kuid löödi tagasi. Võit kuulsusrikkas Paju lahingus, mis toimus 31. jaanuaril 1919. aastal, lõi soodsad tingimused Valga linna vabastamiseks.

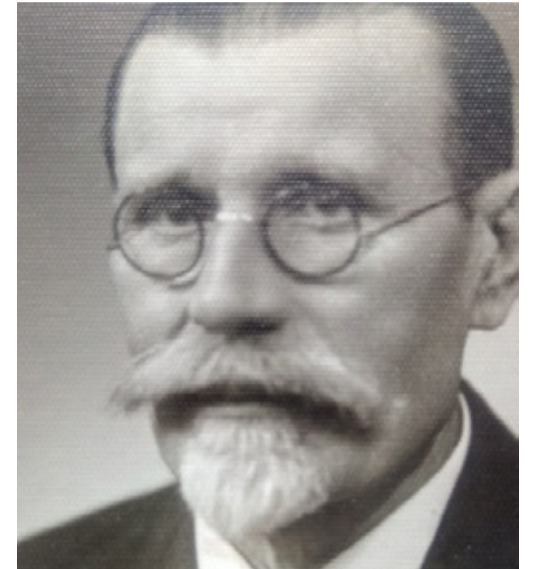
Valga vabaneski okupatsiooniarmede riisimetest 1. veebruaril 1919. aastal. 12. veebruaril pani Eesti Valitsus maksma esimesed määrused Valga linna ja maakonna kohta. Maikuus pandi paika maakonna valitsus. Selle põhiülesandeks oli muuhulgas pidevate sõdade, lahingute, rüüsteretkede jne käigus kannatada saanud piirkonna edendamise ja elanikkonna heaolu parandamine. Pikasilla sai 1938/39. aastal uue betoonsilla, mille ehitajateks olid taanlased.

Tartu rahuleping Eesti Vabariigi ja Nõukogude Venemaa vahel tõi rahulikuma aja. Pikasilla rahva seas hakkas liikuma mõte oma kooli loomise vajadusest. Mõtte algatajateks ja tulinhingelisteks levitajateks olid taluperemehed, endised kooliõpetajad Hendrik Treufeldt ja Joosep Proosa. Kujuneb Väikese Emajõe ida- ja läänekaldal välja asula – Pikasilla.

Hendrik Treufeldt – traagilise elusaatusega koolimees ja talupidaja

Hendrik Treufeldt sündis 7. veebruaril 1873. aastal Viljandimaal Helme vallas Porgapooli talus vallavanem Andres Treufeldt'i perre.

Olles pidanud mitmel pool õpetajaametit, valiti Hendrik Treufeldt 1914. aastal Helme kihelkonnakooli juhatajaks. Kuigi mees

Hendrik Treufeldt

vahetas koolmeistri ameti talupidaja oma vastu, võttis ta aktiivselt osa kohalikest ühiskonnast. Tema südameasjaks oli kooli asutamine Pikasillale.

1921. aastal kutsuti Pikasillal kokku rahvaüksused, kus asutati Pikasilla Haridusselts, mille esimeheks valiti Hendrik Treufeldt. 6. novembril 1921 kuulutas tema Haridusseltsi eestseisuse koosolekul Pikasilla Algkooli selleks otstarbeks ostetud endises kõrtsihoones avatuks. Siit algas Pikasilla kooli lugu, mis kestis ühtekokku 96 aastat.

NKVD küüditajad viisid Hendrik Treufeldt'i (Truupõld) Sverdlovski oblasti Sevurallagi, kus ta 10. detsembril 1941 laagri hospitalis suri.

Ent aastad läksid. Inimesed elasid oma elu, nagu suutsid. Tegid tööd ja kasvatasi lapsi. Kuni tuli taas uus katsumus – Teine maailmasõda.

Pikasilla suures sõjatules

1941. aastal purustati vastvalminud uus sild, hävis bussijaam ja kauplus. Oli alanud suur sõda. Uuesti jõudis rinne Võrtsjärve – Emajõe liinile 24. augustil 1944. Siin tegid sakslased suuri kindlustustöid ja valmistusi kaitsevahenditeks. Elanikkond sunniti kodudest lahkuma. Kolm nädalat seisis rinne Pikasilla all. Venelased püüdsid palju kordi jõge forsseerida, kuid tulutult.

Esmaspäeval, 13. septembril 1944. aastal oli ilm vihmane. Täpselt keskpäeval hakkas pilvede vahelt nende peale sõna otseses mõttes pomme ja kuulirahet sadama. Ühe hetkega lõi lahingumõll keema nii taevast, vee sees kui ka maa peal. Selle vaibudes asusid venelased Emajõe forsseerima.

Tohutuid inimkaotusi kandes õnnestus venelastel kuskil Alamõisa lähistel Sillapuuste kohal lõpuks Emajõgi ületada ja Saksa ägeda turmtule all edasi tungida. Vastu 18. septembri hommikut jõudsid Vene väeüksused Pikasilla Liivale.

Külas oli hävinud 20 majapidamishoonet. Ka koolimaja sai lahingute mõllus tugevasti kannatada. Jälle algas võitlus kooli olemasolu eest.

Prægune sild valmis 1959. aastal ja on 120 meetrit pikk. 2010. aastal toimus silla kapitalremont, mille käigus lammutati sild kuni taladeni ning ehitati uus, senisest kaks meetrit laiem tekiplaat.

Foto: Vello Jaska ja erakogu.

Teenekad kultuuritegelased

Helilooja, rahvusliku muusikakultuuri arendaja Aleksander Läte sündis 12. jaanuaril 1860. aastal Pikasillal, kus ta isa oli algul talunik, hiljem kõrtsipidaja. Põhilise osa Aleksander Läte loomingust moodustavad koorilaulud. Neid on tal ligemale 200.

Pikasilla küla ja rahulikult voogavat Emajõe kandis oma hinges ka luuletaja Henrik Visnapuu. 1932. aastal ilmunud mälestusteraamatus „Päike ja jõgi“ kirjeldab Visnapuu elamuslikult oma kohtumist Pikasilla küla ja unustamatuid kujutlusi loova Väikese Emajõega.

„Kui ma 1909. aasta suvel üheksateistkümnendaastase noorukina esimest korda üle

üksikasjalikult ja usutavalt kirjeldatud punaste okupantide välja- kihutamist Pikasilla külast.

„Algava uue hämara talvepäeva hommikuga jätkus pataljoni edasitung. Marsiti õhtul pimeduses pooleli jäänud teed Pikasilla suunas.

„Peame veel vastu, oleme mehed,“ lohutas kapten väsisvat ahelikku. „Valges me neile sunnikutele sinna lähedale ei saa, aga ootame, kui läheb pimedaks, küll me nad siis sealt ikka välja peksame, Pikasilla me nende kätte jätta ei tohi!“

Teenelise ajakirjaniku Ago Ustali, kes kasvanud ja koolis käinud Tõrva vallas, sulest on ilmunud raamatud „Läbi külatänava“, „Tütar, memm, teised ka“, „Sealt taevast kõrgelt ülevalt“.

Pikasilla koolimaja. Fotod: Erakogu.

Pikasilla kooli asub juhtima noor, energiline Milvi Käärrik (Katt)

1. septembril 1956. aastal tuli Pikasilla kooli direktoriks nooruke naisterahvas, kunagine Pikasilla Mittetäieliku Keskkooli lõpetaja Milvi Käärrik (Katt).

Milvi ja Bernhard Katist, kelle teed ristusid Tartu Õpetajate Instituudis, sai pedagoogidest perekond, kes valis enda elu- ja töökohaks Pikasilla. Seal algaski nende ühine tegevus selle kogukonna hariduse- ja kultuuripöllumul, kus Milvi andis oma hindamatu panuse koolijuhina, Bernhard õpetajana, aastaid hiljem samuti direktorina.

Milvi Kati 29 aastat direktoriametis keerlesid peamiselt selle ümber, kuidas koolimaja korda teha ja õpitulemusi parandada. 1962. aasta sügisõhtul lõi Pikasilla kool elektrituledes särama. Aasta varem muutus kool kaheksaklassiliseks. Õpilaste arv lähenes 120-le. Koos kooli arenguga arenes ja aktiveerus kogu kultuurielu Pikasillas ja selle ümbruses. Kultuurielu elavnes veelgi, kui kolhoosi esimeheks tuli noor, energiline ja kunstilembene Ülo Virks. Sellest ajast algas ka Pikasilla kooli nii- öelda teine hiilgeperiood. Tema abiga valmis staadion ja laululava.

Nendel aegadel tegutsenud ringidest olid märkimisväärsemad meesansambel, segaansambel, näitering, estraadiring, estraadi-tantsuorkester, mis oli tol ajal ümbruskonna parim. Selles mängisid Albert Tali, Paul Udras, Sven Malm, Julius Ivane, Elmar Maasik ja mitmed teised. Ringide juhtideks olid peamiselt õpetajad. Muusikaringe juhendas direktor Milvi Katt. Laulsid, estraadil esinesid ja näidendites mängisid Olav Napritson, Bernhard Katt jt.

Pikasilla küla arenes nendel aastatel võimsate sammudega. Siin oli kala kokkuostupunkt, metskond, kauplus, velskripunkt, sidejaoskond, raamatukogu, korralik bussijaam, kust sai otseliiniga seitsmesse linna. Rahval oli tööd ja kõik võimalused täisväärtuslikuks eluks.

Kahjuks said aga head ajad 1970. aastate algusega läbi. Sest võimule tulid uued mehed ja koos nendega uued vaated ning arusaamad.

Algas majandite liitmine, mis tõi enesega kaasa rahva koondumise keskustesse. Üheks said ka kaks Pikasilla ümbruses tegutsevat majandit, mille keskus viidi Riidajasse. Pikasilla muutus suure kolhoosi äärealaks. Sellest johtuvalt hakkas õpilaste arv koolis pidevalt vähenema. Ja taas kerkis Pikasilla kooli ette küsimus olla või mitte olla.

Oli taas 1. september. Ergavkollased päikesekiired mänglesid Pikasilla kooli hubases saalis, kui koolipere ette astud direktor Mare Uibopuu, kes muuhulgas ütles: „Mul on tõeliselt hea meel näha teid, kallid õpilased, täis energiat ja lõbusat elevust. Soovin kõikidele, et oleksite jätkuvalt rõõmsad, julged ja tulvil tahet omandada uusi teadmisi.“

Kui oli kõlanud Pikasilla kooli laul, mis lõpeb sõnadega: „Et ei iial rohtuks kaunid rajad, ikka jagaks vaimuvalgust kool,“ siirdusid õpilased klassidesse.

Kahjuks aga nii, nagu laulus soovitud, ei läinud.

Õpilaste vähesuse tõttu otsustati lõpetada Pikasilla kooli tegevus alates 31. augustist 2014.

Naine nagu elav ajalugu

Endla Ilisson on kogu oma teadliku elu elanud Pikasillas. Kõrges eas proua teab ja mäletab kõike, mida tema koduküla ja kaasteelised on aegade keerises läbi elanud.

Tema väitel oli vabariigi ajal neli kauplust. Oli kingsepp, meeste- ja naisterätsep, nahaparjaja ning sepp, kes oskas tulist rauda taguda. ...

Elupõline Pikasilla elanik Endla Ilisson on nagu elav ajalugu.

Siinjuures jätkas Endla muigamisi: „Kord oli nii, et neli mustlasperet vooris sepikoja juurde, et hobuseid rautada. Kui töö oli tehtud, hakkasid mustlased rahumeeli minema sõitma ja ei kavatsenudki midagi maksta. Sepal kargas hing täis. Ta võttis ääsitules punaseks põlenud tangid ja viskas need ühte vankrisse. Selle tagajärjel puhkes üsna korralik tulekahju ja meeletu paanika. Hobused lõhkusid ja hirnusid, mustlaseid kiljusid, mehed vehkisid rusikatega ja vandusid hirmsasti, lapsed jooksid kabuhirmus

igale poole laiali ...“ Vestluskaaslane lisas: „Pikasilla rahvas on alati aus ja õiglane olnud, kuid alatust ja häbematumust pole kunagi sallitud.“

Rahvamuusikuna raudse eesriide tagant välja

Olav Napritson.

Legendaarse Pikasilla elaniku Olav Napritsoni lapsepõlv langes sõjaajale. Saatus päästis ta napilt ka märtsiküüditamisest. Nii sai Olavi elutee jätkuda sünnimaal, kus temast sai pedagoog, rahvamuusik ja firmajuht. 1972. aastal hakkas Olav Napritson mängima tuntud rahvamuusikaansambli Torupill trummi, torupilli ja laulis. „Aastate jooksul käisime selle ansambliga Tšehhis, Prantsusmaal, Kuubas, Austrias, Jaapanis, Soomes, Rootsis jne. Tutvustasime nende maade rahvastele eesti rahvamuusikat. Ansamblist poleks mind, küüditatute nimekirjas olnud meest, raudse eesriide tagant välja lastud,“ on Napritson veendunud. 1969. aastal hakkas ta laulma Tõnis-Rein Ainso juhendatavas Tõrva meesansambli ja laulab siiani. Olav ütles, et tal on palju sõpru ja mõistev abikaasa Leida ning pojad Peeter ja Jaak, kes teda alati toetavad. „Minu koduküla Pikasilla on igal aastaajal omapärane ja kaunis. Siin on päikeses silledav Emajõgi, metsad täis seeni ja marju, on vaikus ja rahu. Kodukohaks lausa ideaalne paik,“ ütles Olav Napritson rahulolevalt.

Hans Hermann kannab oma hinges möödunud aegade mälestusi

Hans Hermann lõpetas Pikasilla kooli ja õppis seejärel Paide kutsekoolis ekskavaatorijuhiks. Saanud mõne aja töötada, pandi ta loomavagunisse ja saadeti võõrvõimu sõdurina Siberisse Arhangelski oblastisse tööpataljoni.

Hans Hermann on kiindunud masinatesse.

Pääsu polnud kuskile. Igal pool valvurid ja tunnimehed väljas. Et ellu jääda, tuli pidevalt tegutseda,“ meenutas Hans Hermann.

Pikasilla on tema meelispaik. „Siin on iidse sängis voolav Emajõgi, põllud ja metsatukad, perekond. Vaikus ja rahu. Kahju on muidugi, et sellist seltsielu kui aastaid tagasi siin enam pole. Rahvarohked Vooremäe peod. Paljud tulid silledaval veepeeglil liuglevate purjepaatidega. See oli võrratu nägemus. Nüüd on jäänud ainult mälestused möödunud aegadest,“ ütles Pikasilla külas elav Hans Hermann.

Oma kodutalu on nagu ankrupaik

Vana-Peedukse talu peremees Margus Sepp viljaveol.

Pikasilla küla äärealal oleva Tõrva-Viljandi teede ristumiskoha vahetus läheduses asub Vana-Peedukse talu, mille peremees on Margus Sepp.

„Talu hakkasime rajama juba Eesti Vabariigi taasiseseisvumise hakul. Suurema rõhu panime lüpsikarjale. Kuid lehmadele lisaks kasvatasime ka sigu, lambaid, kanu ja nii edasi,“ rääkis talu vanaperenaine Riina Sepp. Perepoeg Margus Sepp hakkas oma vanemate tööd põhjalikumalt jätkama 2005. aastal. Põhiliseks tootmisharuks sai teraviljakasvatus. Nisu, oder, raps, uba ...

„Praegu on Vana-Peedukse talul maad 300 hektari ringis. Seda muidugi koos rendimaadega.

Just niipalju, et oma jõududega suudab selle töö ära teha. Seda enam, et pojad Karl Egert ja Hans Tristen on ka igal pool abiks,“ ütles Margus Sepp. Kui Margus on hingelt põldur, siis tema elukaaslane Küllike töötab Combiwoodis.

„Siin Pikasillas, oma kodutalus, on väga hea elada. Ka Pikasilla koolist, kus kõik meie pere liikmed on oma esmase hariduse saanud, on helged mälestused. Minu hinded olid põhiliselt neljad-viied. Sain väga hea stardi Tõrva keskkooli ja siis edasi Tallinnasse minekuks. Aga linna jääda küll ei tahtnud. Ja ei taha praegugi. Oma kodu on nagu ankrupaik, mis tõmbab, hoiab kinni. Kuigi hooajatöödel on kiire, on näiteks talviti palju rahulikum. Jääb aega mõtisklemiseks, suusatamiseks ja elu nautimiseks,“ ütlesid Vana-Peedukse talu peremees Margus Sepp ja tema ema Riina.

METSAINVEST
www.metsainvest.ee

KASVAVA METSA OST KINNISTUTE OST PÕLLUMAA OST

Vallikraavi 2, Tartu +372 55 40 150
info@metsainvest.ee metsainvest

PUURKAEVUMEISTRID

Puurkaevude ja -aukude projekteerimine, puurimine ning likvideerimine. Vee- ja kanalisatsiooniorustike, septikute ja süvaveepumpade paigaldus.

Lisainfo tel 52 69 604
www.puurkaevumeistrid.ee

Vanametalli KOKKUOST
ALATI HEAD HINNAD

5198 1222

PETSERI 38A, VALGA
www.tolmets.ee

Kärstna Vili OÜ koostöös Baltic Barley OÜ,ga

Võtab rendile põllumaad Viljandimaal Mulgi vallas, Viljandi vallas, Valgamaal Tõrva vallas ja lähiumbruses.

Võtame rendile:
põllumaad
Püsirohumaaid
Mahe põllumaid
Võsastunud põllumaad
Pakume teile parima lahenduse ja õiglase hinna!
Info: karstna.vili@gmail.com, +372 5627 2188

www.saag24.ee

SAAG 24

Leiad meid ka Facebookis!

**ELVA - OLEREXI TANKLA VASTAS
VALGA - VALGUSFOORI JUURES
OTEPEÄ - TECHNE TÕOKOJA KÕRVAL
VILJANDI - RAEI AUTOKESKUS**

Mootorsaag STIHL MS 251

449 €
~~499 €~~

Iga peremehe jõuluunistus, kodukasutaja profisaag, toimib igas olukorras, ei jäta hätta ka suuremate puude langetamisel

Tõrvas elab kuldsete käte ja hea südamega mees Väino Siinmaa. Suvel lubas ta teha ja tegi Riiska linnaosa laste mänguväljakule istepingid. Aitäh OÜ Puiduhunt ja Väino Siinmaa.

OÜ ETEST PR
ostab metsa- ja põllumaad.

www.EST-LAND.ee
Tel 50 45 215, 51 45 215,
info@est-land.ee

Tõrva - Helme
KÜTTE-KONTOR OÜ

THKK müüb

Lõhutud lepa küttepuid, pikkustes 25 kuni 60 cm.
Hind 37-40 €
kuiva puud, pikkuses 30, 40 ja 50 cm hinnaga 47-50 €

Tasuta transport Tõrva linn (kuni 5 km linna ümbruses)

Tel: 56 51820

STONE AND CRYSTAL
Pottsepatööd
Loodusehitus
Üdehitus

HELISTA! +372 567 514 68
www.stoneandcrystal.ee

Metsakeskus.ee

Ostame kasvavat metsa, põllumaad ja metsakinnistuid hinnaga kuni 10 000 eurot/ha. Kinnistud võivad olla tehtud raietega või asetseda piiranguvööndis.
Tel: 56 111 900

FOREST RESERVES

OSTAME METSAKINNISTUID, KASVAVA METSA RAIEOIGUST, PÕLLUMAAD KOOS METSAGA

+372 515 6858
info@forestreserves.ee
www.maa.ee

Fliisjakk STIHL

24,90 €

STIHL JÕULUKINGID LASTELE

Laste tööpüksid traksidega

39,00 €

Mängu mootorsaag 28,00 €

Mängu võsalõikaja 39,00 €

HOOLDUSESSE ON OODATUD VEEL:

MOOTORSAED TRIMMERID VÕSALÕIKURID HEKIPÜGAJAD SURVEPESURID MULLAFREESID

STIHL hoolduskampaania kuni 30.11.19 Küünel ja filtrid TASUTA, tööraha 16 €

VÄIKETEHNIKA REMONT JA HOOLDUS!

VAHETAME MASINAL: MAHLAD, FILTRID, RIHMAD. VAJADUSEL KA VÄSINUD KONDID JA KULUNUD LIIGESID!

VALGA BETOON

Vajad betooni? Meie aitame!

AASTARINGSELT!

VILJANDI TN. 82C, VALGA +372 5883 9223 info@valgabetoon.ee, www.valgabetoon.ee

KRISTLUS AUSTAB ÕDESID-VENDI

Arvo Lasting

Oktoobri lõpp tõi meile huvitavaid külalisi. Pühapäeval jumalateenistusel jagas Helme ja Taagepera kogudustega oma mõtteid ja soove Geoff Lawes Põhja-Inglismaalt. Tema teenib mitmes kirikus ja koguduses, kõige aktiivsemalt Tow Law kirikus. Lähimaks suuremaks keskuseks on Durham. Helme kihelkonnaga jõudis Geoff Lawes tutvuda terve nädala jooksul. Jõudis võrrelda meie loodust tema kodumaise loodusega, mõõta meie linnatänavaid, süveneda ajaloosündmustesse. Üks puudutamaid peatusi oli kindralmajor Aleksander Jaaksoni mälestuskivi juures Pokardis, mille kohta oli külaline leidnud materjali internetist. Pühapäeval oli meil väga hea meel panna tähele tema piltlikku selgitust evangeliumi kohta, jagada üheskoos armulauda, julgustada üksteist vastastikustes õnnistussõovides.

Tõrva Gümnaasiumi õpilased võõrustasid uue veerandi alguses oma koolitunnis misjonäre Tallinnast. Anu ja Juha Väliho tegid mitu aastat kirikutööd Marimaal. Anu perekonnast on sugulasigi tulnud meie maile elama. Juha on aga soomlane ning

harjunud kristlikku rõõmu- ja rahusõnumit avaralt jagama. Täna on nad keskendunud oma tööle Eestis, peamiselt noores Saue koguduses. Marimaalt tuli nendega Eestisse kaasa Anna Mišina.

Kolmekesi koos tutvustasid külalised kooli õpilastele meie hõimurahvaste marilaste kultuuri, rahvapäivade, muusikat, keelt. Marilased elavad keset Venemaad ning peavad palju pingutama oma keele ning kultuuri säilimise nimel. Uus Testament on mari keelde tõlgitud alles selle sajandi alguses. Mari keel kasutab kirillitsa tähestikku. Tähtsaim sõna, mis kõlab meie keeltes sarnaselt, on Jumo (Jumal). Aga ka kol (kala), ikte (üks), koköt (kaks). Numbritest kõlas üks vahva laul rahvalaulik Anna Mišina ettekandes.

Tõeline ja siiras kristlik usk ühendab õdesid ja vendi üle rahvus- ja teiste piiride austama ja toetama üksteist sügavalt. Nii soovime toetada ja edendada üksteise head käekäiku, tervist, kultuuri ja keelt. Oleme tänulikud vajalike rahvusvaheliste kontaktide ja kohtumiste eest.

Anna Mišina, Anu ja Juha Väliho. Foto: Erakogu

TEATED

- Helme koguduses algab LEERIAEG. Kutsume üheskoos arutlema Piibli ja katekismuse üle. Leeri võib tulla alates 15. eluaastast ning vanuse ülempiiri ei ole. Leeritunnid üks-kaks korda kuus. Leeripüha toimub kevadel. Vajadusel ristime leerilapsi hooaja jooksul. Aga kindlasti peaksid leeri

- tulema need, kes on juba kord ristitud. Lähiaja LEERITUNNID toimuvad: 24. nov kl 11 igavikupüha jumalateenistus armulauga Helme kirikus.
- 1. dets kl 11 advendiaja I pühapäeva jumalateenistus Helme kirikus.
- 1. dets kl 14 advendiaja alguse jumalateenistus Taagepera kirikus. Armulaud.

Mälestame ka möödunud aasta lahkunuid.

- 8. dets kl 11 advendiaja II pühapäeva jumalateenistus Helme kirikus.
- 15. dets kl 11 advendiaja III pühapäeva jumalateenistus Helme kirikus, õp.Valdo Maamägi ja Arvo Lasting.

Tõrva Misjonimajas

- jumalateenistused pühapäeviti kl 15. Pühapäevakool kaks korda kuus.

Ostes Tõrva Tikste Konsumist

Riia Laki ja Värvitehase tooteid,

vähemalt 50 € eest

saate kaasa flaieri, mille esitamisel saab

bistroost Väike Tõnisson

tasuta lõuna (kuni 5 € väärtuses).

PAKKUMINE KEHTIB KUNI 20.12.2019.

coop
Tõrva

BISTROO
VÄIKE TÕNISSON

JANDALIL TÄITUB 30 TEGEVUSAASTAT

Silvar Lelle

Segarahvatantsurühm Jandali asutati 1989. aasta novembris Valga EPT-s. Rühma kokku kutsujaks oli rahvatantsuentusiast Niina Ilisson.

Jandalis on selle 30 hooaja jooksul tantsinud üle 70 tantsija. Üks neist tantsijatest on tantsurühma praegune juhendaja Valdeko Kalamees, kes on ainukesena tantsinud selle rühma asutamisest alates tänase päevani.

Niina andis aastavahetusel 1999/2000 rühma juhendamise teatepulga üle Jandali tantsijale Ain Veebelile. Ain juhendas rühma üheaastase vaheajaga 1. jaanuar 2000 – 31. detsember 2009. Hooajal 2005/2006 juhendas rühma Marit Rauk.

Alates 1. jaanuarist 2010 tegutseb rühma juhendajana Valdeko Kalamees.

Jandali on tegutsenud Valga EPT, Tõrva linna ja Helme valla kollektiivina. Alates 1. jaanuarist 2018 tegutseb Jandali Tõrva valla Ala Rahvamaja kollektiivina.

Arvukad välisreisid on Jandali viinud folkloorifestivalidele "Europeade" Valenciasse 1995 ja Torinosse 1996. aastal. On toimunud kaks reisi Rootsi (1995 ja 2005). Reis Ungarisse toimus aastal 1999, Saksamaal käidi aastal 2000. Esinetud on ka EXPO maailmanäituse programmis Hannoveris. Osaletud Eesti-Soome tantsupidudel 2005. aastal Tartus ja

2012. aastal Tampere. 2008. aasta sügisel toimus reis Soome Hauhosse, 2013. aasta suvel osales rühm Riias Läti laulu- ja tantsupeo ajal toimunud rahvakultuuri festivalil. Aastal 2014 osales Jandali Valgevenes Braslavi linna rahvusvahelisel rahvakultuuri festivalil. Seniseks viimaseks välisreisiks on jäänud festivalireis aastal 2015 Valgevene linna Dubrovnosse. Jandali on osalenud üld- ja koolinoorte tantsupidudel.

Reedel, 22. novembril 2019 tähistab Jandali oma 30. tegevushooaega piduliku kontserdiga Ala Rahvamajas.

USUME HEADUSESSE KOOS PISIKESE EISI PEREGA

Eisi loo panid kirja ema Merilin ja Usun Headusesse liige Piret

„Väikestel lastel on väikesed peod, väikesed südamed, väikesed teod...“

Peagi on jõuluuag ja jõuluajal on armsaks kombeks mõelda ka teiste abistamisele. Et meil kõigil oleks jõuluõhtul tuba soe, maitsvad pühadetoitud laual, ja mis peamine – kallid inimesed meie ümber, kel kõigil siiras naeratus huulil. Aga elu on vahel raske, tee käänuline ja künklik ning paljudel meie kaaskondlastel ei ole alati põhjust igapäevaselt naeratada...

Väike tüdruk Eisi nägi ilmavalgust 13.04.2018 Valga haigla sünnitusosakonnas ning ta oli sündides täielikult terve beebitüdruk. Kõik need 9 kuud, mil Eisi emme Merilini kõhus veetis, olid imelised ning sünnitus oli samuti ilus. 2 kuud hiljem oli aga pisikesel Eisil esimene hoog ning nii saigi alguse pidev arstide vahet jooksmine ja Tartu lastekliinik sai noore pere teiseks koduks. Teadmatust ja pidev ootamine ning mitmesugused uuringud olid pere igapäevased kaaslased. Kui esimest korda üle haigla ukseläve astuti, teati, et haiglasse tuldi epilepsia kahtlusega, kuid Eisi emmel ja issi Taavil polnud õrna aimugi, kui raske olukorraga tegelikult silmitsi seisti.

Põhjus teadmata

Pärast pikka erinevate uuringute nimekirja jõudis lõpuks kätte hetk, mil Eisi raviarst tuli vanemate juurde ning tegi teatavaks saanud uuringute tulemused. Eisi vanemad olid juba varasemalt püüdnud leppida sellega, et Eisil võib olla epilepsia, kuid see, et nende pisitütrele on geenimutatsioonist tingitud raske epilepsia, millega kaasneb suur vaimne ja füüsiline mahajäävus ning mis allub raskelt ravile, raputas korralikult noorte vanemate jalgealust. Põhjus, miks Eisil SCN1A geenis mutatsioon toimus, on ja jääb siiani vanemate ja arstide sõnul müstikaks. Täna on Eisi juba rohkem kui 18 kuud siin ilmas elanud ning tahaks eeldada, et sellises vanuses laps kõnnib rõõmsalt emme ja issi käekõrval, kuid tegelikkus on hoopis muu. Juba üle aasta on Eisi käinud füsioterapeudi juures võimlemas ning praegune eesmärk on see, et Eisi hakkaks oma pead hoidma.

Milline näeb välja aga igapäevane elu lapsega, kellel diagnoositud SCN1A geeni muteerumisest tingitud entsefalopaatiline epilepsia? Eisi ema sõnul tuleb elada päeva kaupa.

Väike Eisi koos isa Taavi ja ema Meriliniga.

Mõni päev on üsna krambivaba ning sellistel päevadel teeb Eisi mõnusaid uinakuid, sööb kenasti ja jutustab rohkelt. Kehvematel päevadel on Eisil rohkelt krampe, mistõttu ei saa ta korralikult süüa ning ta nutab ega maga hästi. Üldjuhul on krambid aga igapäevased. Parematel päevadel tõstab Eisi kõhuli olles ka aktiivselt pead. Igal hommikul ja õhtul saab Eisi ravimeid ning hetkel saab ta kahte ravimit korraga: ühel neist puudub Eestis müügiluba ning selle jaoks oli vaja teha avaldus. Vastust aga oodati üle kuu aja ning seni pidi pere söitma pidevalt Tartusse, et saada lapsele haigla neuroloogia osakonnast ravimit. Katsetatud on juba päris mitmeid ravimeid, kuid kahjuks kõik ei sobi: mõnel on olematu efekt, teine hakkab lausa lapse kehale halba tegema ning mõne rohuga muutub laps aga hoopistükki zombiks. Eisi

olukorra muudabki raskeks see, et tal pole välja kujunenud kindlat epileptilist tegevust, vaid need vahetuvad ning seetõttu on raske leida sobivat ravimit. Olles uurinud ka erinevaid alternatiivseid ravivõimalusi, on leitud ka seeläbi üks viis. Nimelt ravikanepiöli, aga tee selleni on väga keeruline, sest antud õli on raske saada ning see on väga kallis.

Keeruline teekond

Eisi vajab praegu ja ka tulevikus peale hoole ja armastuse palju erinevaid abivahendeid. Hetkel renditakse näiteks eristat, et Eisi saaks vahel ka

Laikrete perebänd. Fotod: Erakogu

KES EI SAA KONTSERDILE TULLA, SIIS TOETADA ON VÕIMALIK KA :

- MTÜ Usun Headusesse a/a EE362200221053835179, selgitus – Eisi toetuseks.
- (MTÜ Usun Headusesse on kantud tulumaksuvabastusega MTÜ-de nimekirja.)

Usume headusesse ja aitame üksteist, toetades sel aastal kõik koos Eisit perega, sest elu on imeline kingitus ja aitame noort peret, kergendamaks nende võitlust elu keerdkäikudega.

istivas asendis olla, kuigi kahjuks pole iga päev võimalik teda istmesse istuma panna, sest krambid ja tõmbused on lihtsalt liiga tugevad. Praegu on Eisil ka täiesti tavaline jalutuskäru, kuid tulevikus tuleb mõelda erivajadustega lastele mõeldud kärule, mille soetamise näol on samuti tegemist väga suure väljaminekuga.

Spetsiaalseid vahendeid, tegevusi, toimetamisi ja muid väljaminekuid on antud diagnoosiga lapse puhul kordades rohkem kui tavaperede puhul. Noor pere teeb, mida suudab, nii hästi, kui suudab, kuid vajab hädaasti meie ühtehoidva Tõrva valla kogukonna

tuge. Seetõttu on selleaastane Usun Headusesse heategevuskampaania ning –kontsert pühendatud just Eisile, toetamaks noore pere teekonda keerulise diagnoosiga pisitütre kasvatamisel.

Pisikest Eisit ja tema vanemaid saavad kõik toetada, tulles heategevuskontserdile „Usun inimeste headusesse“, mis saab toimuma traditsiooniliselt III advendil, 15. detsembril kell 16.00 Tõrva kirik-kammersaalis. Peaesinejateks on seekord vahva Laikrete perebänd ning Gerda Nurmeots koos Kristjan Tamošiunasega. Piletid tulevad müüki juba peatselt.